

מגזין הבולאים בישראל

תחנות בזמן: ציוני דרך בתולדות מגזין 'שביל'

תמונת ראי להיסטוריה של מדינת ישראל והתפתחות ענף הבולאות בארץ

ההכנות לתערוכה ההיסטורית "ירושלים 3,000":
גיליון 15 (התשנ"ה, 1995)

חיים של שלום: גיליון 9 (התשנ"ד, 1994)
עם סקיצת בול השלום, על רקע ועידת מדריד

יובל שנים למדינה - יובל שנים לבולאות ישראל: גיליון 30 (התשנ"ח, 1998),
המוקדש לתערוכה הבינלאומית "ישראל '98"

בולאות על סף המאה ה-21: גיליון 36 (התש"ס, 1999),
עליו מתנוסס הבול הראשון שהופיע בישראל כאלף השלישי

דבר העורך

מאה גיליונות עברו למן הופעת הבכורה של מגזין 'שבל' בדצמבר 1992. בהיותו אכסניה ומקום להבעת דעות, תובנות ומאמרים מקיפים בכל ענפי הבולאות מהווה 'שבל' מרכיב מרכזי בטיפוח ובהנחלת הבולאות בישראל, מקור להפריה הדדית בין כותבים ושיתוף מיומנויות וידע בולאיים. תצורתו הצבעונית והמודרנית כמו אומרת כי ענף הבולאות חי ובוטט.

מאה גיליונות הם סיבה מוצדקת לטפוח על השכם, להשתהות מן ההישג – ועם זאת – גם זמן לחשבון נפש, לבחינה ולניתוח היכן טעינו, איפה צדקנו – ומה עלינו לעשות על מנת להפיק מגזין טוב יותר. שאלת עתידו של 'שבל' נגזרת מן העתיד הבלתי ברור הרובץ על ענף הבולאות. הפתרון, להבנתי, נתון בידיים שלנו. חרף הטענה הפסימית שהעידן הטכנולוגי עתיד לכלות את הבולאות, חוגי נוער עדיין פועלים בבתי הספר, וכפי שניתן לקרוא בגיליון זה, אף מתפתחים ומכניסים לשורותינו אספנים חדשים וצעירים. 'שבל' מהווה בימה נהדרת לאותם אספנים אשר שוקדים על מלאכת האיסוף ויכולים להעלות על הכתב תובנות ומחשבות על האוסף, לתארו בפני אותם אספנים חדשים, וכך לקחת חלק ביצירת שיח בולאי ובהנגשת החומר והידע שבאמתחתם לכל. אנו קוראים לקהל הבולאים לקחת חלק בטיפוח הבולאות באמצעות כתיבת מאמרים, מחשבות ודעות עבור המגזין. גיליון המאה מאגד בחובו מבחר כתבות ומאמרי עומק אשר משתרעים על פני ענפיה השונים של הבולאות. בהרצאה שנשא ד"ר יוסף ואלך ביום עיון ההתקיים באוניברסיטה העברית בירושלים והוקדש להיסטוריה פלסטינית מבעד לבולים הובאה סקירה מקיפה באשר להתפתחות שירותי הדואר של הרשות הפלסטינית. ד"ר ואלך דן בהרצאה בשיטות המחקר שעמדו לרשותו והדגים כיצד בולי הרש"פ, החותמות ונהלי הדואר שופכים אור על תהליך הקמתה של הרשות הפלסטינית ועל סוגיות פוליטיות שנקרו בדרך. סיקור מקיף של הרצאתו, כמו גם של יום העיון, מובא בין דפי הגיליון. מאמר נוסף בתחום תולדות הדואר של ארץ ישראל, פרי עטו של יעקב כהן, מתאר היבטים ונהלים שונים של שירות ה-Poste Restante בתקופת המנדט הבריטי וחושף פן נוסף בנהלי הדואר שהנהיגו שלטונות המנדט בארץ. מאמר נוסף – 'סימנים של תקומה' שמו – מספר את סיפורם של בולי 'דאר עברי' הנודעים, במטרה לפתוח אשנב לנושא עבור תלמידים, חובבי היסטוריה ובולאות.

בתחום הנושאי, דן מנחם לדור באופני השימוש בפרטי דואר צבאיים בתצוגה תימאטית. לדור מבחין בין עיקר לטפל, בין מותר ואסור, ומגדיר מספר אבחנות באשר למהות התצוגה התימאטית. מספר מאמרים הוקדשו לבולאות מעבר לגבולות הארץ. מאמרו של ד"ר אלחנן בר-לב – 'זעקות מבוילות' – מלחמת האזרחים בספרד כפי שהיא משתקפת בבוליה – מגולל את סיפורה של מלחמת האזרחים בספרד על פי בולים ותוויות שהונפקו במלחמה מטעם הצדדים השונים, אשר מקפלים אידיאלוגיות ומסרים שונים וחושפים טפח מהפך התעמולתי במלחמה. בתחום היודאיקה בולט מאמרו של פרופ' אברהם בלום, במרכז ניצבות חותמות דואר מכפרים ויישובים מכל רחבי הגלובוס הנושאות שם תנכי, אך מקור השם – למרבה ההפתעה – הוא חילוני. המחבר מבחין בין שבע קבוצות שונות ומתבל את מאמרו בסיפורים ששמע ממקור ראשון אשר מספרים את סיפורם של מקומות שונים בעולם וזיקתם – הישירה או העקיפה – ליצירה המקראית.

מאמרו של אלכס זולבסקי ז"ל מגולל את סיפורו של מחנה מעבר נידח – New Palestine שמו – דרך הזווית הבולאית. במאמרו של אריה לין, שהוקדש לגדוד נהגי הפרדות של ציון לכבוד מאה שנים להקמתו, מתואר סיפורו של הגדוד שהיווה את הגרעין של גוף עברי לוחם בצבא זר, צעד חשוב במאבק להכרת הבריטים בזכותם של היהודים לבית לאומי בארץ ישראל, ומציג מעטפה שנשלחה על ידי לא אחר מיוסף טרומפלדור, שפיקד על הגדוד בחלק מהזמן והיה ממקימיו.

בגיליון הבא תצורף לקוראים חוברת עם אינדקס של כל כותרות המאמרים שפורסמו במאה הגיליונות. לאספנים שחלק מגיליונות 'שבל' לא מצויים בהישג ידם אנו ממליצים לבקר בספריית התאחדות בולאי ישראל (על פי הפרטים המופיעים בעמוד 47, הביקור לא כרוך בתשלום), שם מצויים כל מאה הגיליונות לצד ספרות בולאית ענפה. ניתן לרכוש גיליונות קודמים במחיר סמלי.

איתמר עצמון, עורך 'שבל'

שבל מגזין הבולאים בישראל

בהוצאת התאחדות בולאי ישראל

גיליון מס' 100

תמוז תשע"ה – יוני 2015

מחיר: 30 ש"ח מנוי שנתי: 100 ש"ח

מען המערכת לפניות ולמנויים: ת"ד 4523, ת"א 61045

טל: 03-6295547 • פקס: 03-5259716

Email: ipf@netvision.net.il • www.israelphilately.org.il

עורך אחראי: טיבי יניב • עורך: איתמר עצמון

עיצוב גרפי: א. אורן הפקות דפוס

הפקה: א. אורן הפקות דפוס, שדרות רוטשילד 109, ת"א

תוכן העניינים

- 2 דבר העורך
- מכתבים למערכת:**
- 3 מחקר בנושא דואר יהלומים
- סיפורי בולים נדירים:**
- 4 בולי הוואי: קצה החוט לפיענוח הרצח / לילך גלעד
- חדשות הבולאות:**
- 5 חדשות הבולאות
- תולדות הדואר של ארץ ישראל:**
- 8 סימנים של תקומה / איתמר עצמון
- 8 Poste Restante בתקופת המנדט בפלשתינה בשנים 1927-1948 / יעקב כהן
- 12 **בולאות במסדרונות בית הספר:**
- 16 בבית הספר "משואות נריה" נושמים בולאות
- מהנעשה בבולאות בישראל:**
- 18 סיפור גדול במימדים קטנים – "היסטוריה פלסטינית מבעד לבולים" / ארינה בוצ'ר-ציגלמן
- 19 **סיקור העיתונות הבולאית בעולם**
- מיסודו של דואר הרשות הפלסטינית:**
- 21 ראשיתו של דואר הרשות הפלסטינית בין השנים 1994-1997 / איתמר עצמון
- אספנות נושאית:**
- 28 השימוש בפרטי דואר צבאי בתצוגות תימאטיות / מנחם לדור
- בולאות מעבר לים:**
- 30 זעקות מבוילות – מלחמת האזרחים בספרד כפי שהיא משתקפת בבוליה / ד"ר אלחנן בר-לב
- מספריית התאחדות:**
- 33 ספר חדש בנושא בית הדואר הצרפתי בירושלים
- יודאיקה:**
- 34 שם המקום אמנם מוזכר בתנ"ך, אך השימוש בשם הוא חילוני / פרופ' אברהם בלום
- 38 חדשות היודאיקה / אריה לין
- 40 מחנה New Palestine / אלכסנדר זולבסקי ז"ל
- 41 מאה שנה לייסודו של גדוד נהגי הפרדות / אריה לינדנבאום
- 43 עדכון קטלוג בולי ישראל
- 46 חותמות דואר ישראל

מחקר בנושא דואר יהלומים

דברי דואר בכל יום ושימוש בבולים מוחתמים מראש חסך להם, אפוא, זמן לא מבוטל.

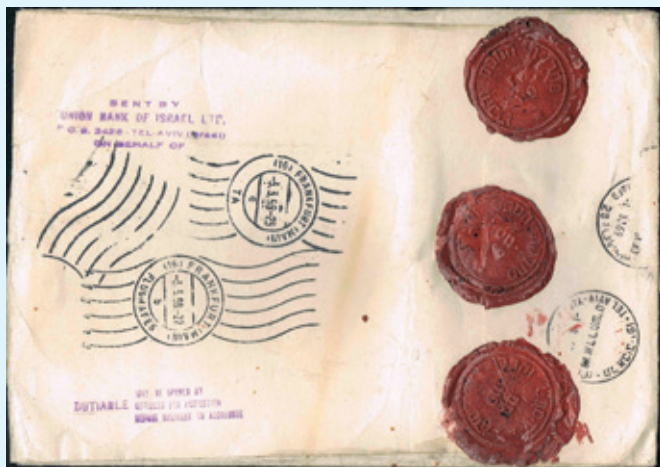
פרטים נוספים ומעניינים ניתן לראות בהצהרות המכס הירקות המודבקות על כל מעטפה. ניתן ללמוד מהן שבתוך המעטפות האלה נשלחו יהלומים מעובדים אשר עלותם – 5,733 דולר ו-37,003 מרק גרמני – נחשבת גם במושגים של היום לסכום נכבד ובמושגים של שנות החמישים היו אלה סכומים כמעט דמיוניים.

עתה נשאלת כמובן השאלה המתבקשת: מדוע לשלוח דברי ערך בסכומים כאלו במכתב רשום אקספרס רגיל, בלי שום ביטוח? תחילה חשבתי שהמעטפות נשלחו באמצעות שירות של דואר מבוסה, אבל מסתבר שבאותה התקופה כלל לא הייתה אפשרות לשלוח דואר מבוסח מישראל. גם דמי הדואר מעידים כי לא נגבו שום דמי דואר מיוחדים והתשלום נעשה לפי התעריפים המקובלים באותה תקופה. לאחר מחקר של שנתיים אודות מעטפות אלה התבררו לי העובדות הבאות:

חלק מאוסף שרכשתי לפני כשנתיים הגיעה לידי קבוצת מעטפות ישראליות מעניינות וייחודיות. שתי מעטפות מקבוצה זאת מוצגות לפניכם. המעטפה הראשונה נשלחה לגרמניה בתאריך 1.3.1959 והשנייה לארצות הברית ב-20.9.1957. שתי המעטפות נשלחו בדואר אוויר רשום בשירות אקספרס. לכאורה, מעטפות אלו לא כוללות עניין מיוחד, אולם בהתבוננות מעמיקה ניתן להבחין במספר פרטים מעניינים למדי.

הפרט הראשון המושך את תשומת הלב הוא חותמות השעווה של מחלקת המכס, מראה לא שיגרתי בפני עצמו. ניתן לראות שהמעטפה הממוענת לארצות הברית אף נפתחה על ידי מחלקת המכס האמריקאית לצורך בדיקה ונסגרה מחדש עם חותמת שעווה על ידי מחלקת המכס של ארצות הברית (תמונה 1).

כחלק מהטיפול בדבר הדואר בארצות הברית גם נגבו דמי דואר בסכום 13 סנט באמצעות שני בולי דמי דואר אמריקאים שנלקחו כבר מגיליון שהוחתם מראש. ככל הנראה טיפלה המחלקה באלפי

תמונה 2: המכתב שנשלח לגרמניה

תמונה 1: המעטפה שנשלחה לארצות הברית

(5) ידוע שהשירות נועד אך ורק לספק סידורי ביטחון מיוחדים למשלוחים כאלו בארץ בלבד. בחו"ל משלוחים כאלו טופלו כפי הנראה כדואר רשום רגיל. בכל מקרה, לדואר ישראל לא הייתה שום אחריות כספית מעבר לנהוג בדברי דואר רשומים רגילים. ניתן היה לדלות פרטים נוספים אם תוכן ה-HIGH VALUE PARCEL ARRANGEMENT היה ידוע לי אבל לצערי הוא לא בהישג ידי.

כפי שניתן לראות מדברי הדואר שברשותי, סידור מיוחד זה נמשך לפחות עד שנת 1960 וייתכן שהוא קיים גם בימינו אנו. פניות שלי בנושא לדואר ולמוזיאון היהלומים נותרו לצערי ללא מענה ולכן אבקש את עזרת ציבור האספנים בנושא. אני מחפש בעיקר תמונות של מעטפות דומות, גם מתקופת דואר ישראל וגם מתקופת דואר המנדט הבריטי, ובנוסף הייתי שמח לקבל כל פיסת מידע הידועה בנושא, אפילו אם אלו לא מסמכים אלא מידע שבעל פה. ייתכן שחלק מחבריו עבדו או עובדים בתעשיית היהלומים ויכולים לתרום בנושא.

בתודה,

גנדי ברמן,

ת.ד. 440 חולון 58103

bermangenady@gmail.com

(1) משלוח דברי ערך, לרבות יהלומים, החל בארץ ישראל עוד בימי המנדט הבריטי. פרטים לגבי אופיו של שירות זה מופיעים ככל הנראה בהודעות לקהל משנת 1941 ו-1945. לצערי אין לי גישה למסמכים אלה ולכן אבקש את עזרת הקוראים בנושא הזה. השירות הופסק רשמית בדצמבר 1947. חשוב להדגיש כי משלוחים כאלו נעשו רק למספר מצומצם של מדינות. הסידור נעשה לפי HIGH VALUE PARCEL ARRANGEMENT שהונהג בין מספר מדינות לטובת משלוח דברי ערך ואפילו שקי כסף. מה בדיוק נשלח מהארץ באותה התקופה לא ידוע לי.

(2) עם קום המדינה הממשלה הזמנית לא חידשה את השירות. (3) מכיוון שהשירות היה חשוב ביותר עבור תעשיית היהלומים, נעשו פניות לגורמים שונים ובסופו של דבר חודש השירות בתאריך 18.8.1948 בהתאם להודעה לקהל מספר 52 מן התאריך 16.8.1948 (תמונה 2). (4) פרטים על אופן השירות לא נמצאים במדריך הדואר של המנדט או של מדינת ישראל אולם קיים תיק בנושא זה בארכיון המדינה (בתיק זה, אשר צולם על ידי, מצאתי סיפור די יפה על אופן תחילת השירות בהתחשב שמדובר באמצע מלחמת העצמאות, אבל זהו נושא לכתבת מחקר שאשתדל לבצע בעתיד).

סיפורי בולים נדירים

בולי הוואי: קצה החוט לפיענוח הרצח

מאת: לילך גלעד

מעטפת דאוסון (Dawson), מפריטים החשובים ביותר בהיסטוריה הבולאית של הוואי, הינה המעטפה הידועה היחידה אשר נושאת בחובה את בול הוואי בערך שני סנט

המצאי של האספן נגנב כנראה על ידי הרוצח. החשד נפל על הקטור ג'ירו (Hector Giroux), שותפו של הנרצח. בלש שהתחזה לאספן בולים הצליח ליצור קשר עם החשוד, לרכוש את אמונו ולגלות שהבול הנעלם אכן מצוי באוסף שלו. החשוד נתפס, נשפט בעוון רצח והודה שהרג את חברו בשל סירובו לחלוק עימו את הבול הנדיר שהיה דרוש לו להשלמת סדרת "המיסיונרים".

ה בולים הראשונים של הוואי, אשר הופיעו בשנת 1851, מכונים בפי הבולאים "המיסיונריים", זאת משום שהופיעו בכמות גדולה על מכתבים שנשלחו מהכמרים המיסיונריים בהוואי לקרוביהם ובני משפחתם בארה"ב.

הבולים בערכים של 2, 5 ו-13 סנט צוירו ביד והודפסו בצורה גסה על נייר דק ומתפורר ולכן רוב הבולים לא שרדו. הנדירים ביותר הם אלה בערך נקוב של שני סנט – ונותרו מהם רק חמישה עשר פריטים. שניים מהם מצויים באוסף טפלינג במוזיאון הבריטי, שלושה נוספים במוזיאונים בהונולולו והיתר נמצאים באוספים פרטיים.

הבולים הראשונים נושאים את הכיתוב "Hawaiian Postage" ואילו מאוחר יותר הופיעה גרסה חדשה לבולים אלה, עתה עם הכיתוב "H.I. & U.S Postage".

בולי הוואי מפורסמים לא רק בשל היותם נדירים ויקרים אלא דווקא בהקשר שלהם לפרשיית רצח, שאמיתות מרכיביה נעה בין מציאות לאגדה.

הסיפור התרחש בתחילת המאה השמונה עשרה, כשאספן בולים צרפתי בשם גסטון לרו (Gaston Leroux) נמצא הרוג בביתו בלי שום רמז לרוצח או למניע לרצח. חקירת המשטרה עמדה בפני מבוי סתום עד שאחד הבלשים, בולאי חובב, העלה את ההשערה שיתכן שהרצח קשור לתחביבו של האספן. אכן, מבדיקת תכולת הבולים התברר שבול הוואי בערך של 2 סנט שהיה רשום בקטלוג

חדשות הבולאות

על כך מספרת אירינה: "הידע שלכאורה פשוט לכל אספן בולים חובבן או מקצועי התגלה כמרתק מאוד ועורר התעניינות רבה מצד הילדים וצוות הגן. הם נהנו מתהליך השטיפה ומסידור בולים לתערוכה בנושא כלי תחבורה. גרנית הגנת העבירה סיכום של הפעילות להורים ולמחרת בבוקר עם הבאת הילדים לגן, כמעט כל ההורים ניגשו לראות את הבולים שהילדים סידרו. הקטנים סיפרו בהתלהבות רבה מה רואים על הבולים ומהם הבולים האהובים עליהם ביותר".

סימוניות מעוטורות בבולים שיצרו ילדי גן בוסתן בירושלים

"הפעילות נעשתה בסיוע התאחדות בולאי ישראל שנרתמה למשימה. התאחדות בולאי ישראל הכינה במתנה בולים בנושאים שונים שעשויים לעורר בקרב הילדים עניין, בתקווה שיתחילו לאסוף בולים. הילדים בגן הכינו סימוניות צבעוניות עם ציורים ובולים ששימשו לתערוכה בגן בנושא ספרים ועידוד קריאה".

"שוחחתי עם הגנת לאחר המפגש והיא הייתה נרגשת מכך שהפעילות הצליחה ואמרה שמפגש אחד לא מספיק וכדאי ליצור סדרה של מפגשים בנושא".

"הפעילות מוכיחה שאין גיל מסוים להתחיל לאסוף בולים, שכן האיסוף מעודד לרכוש ידע בנושאים שונים, תורם ליצירתיות, מחבר בין אנשים זרים וכפי שהעידה הגנת גרנית – זהו תחביב מרגיע".

בלגיה – "המילה האחרונה" בבולים

ול שהוקדש ליום האישה הבלגי הבינלאומי לשנת 2014 השיג את שיא גינס העולמי עבור מספר המילים הרב ביותר המצויות על בול בודד.

ההכנות לתערוכת הבולים העולמית 'סינגפור 2015' בעיצומן

בקיץ הקרוב עתידה להתקיים תערוכת הבולים העולמית 'סינגפור 2015', בין התאריכים 14-19 באוגוסט, לציון יובל החמישים לעצמאותה של סינגפור. התערוכה תיערך תחת חסותו ותמיכתו המלאה של איגוד הבולאות העולמי (FIP) ובעידודו של איגוד הבולאות האסייתי (FIAP), ותכלול 2,200 מסגרות של מוצגים תחרותיים.

כמו כן בכנס יפעלו כמאה סוחרי בולים ונציגים של סוכנויות הדואר השונות ויתקיימו בו מספר מכירות פומביות בינלאומיות. בפן הבולאי-מקצועי, יופיעו בתערוכה תצוגות מיוחדות של פריטים נדירים מכל רחבי העולם, סמינרים בולאיים, מפגשי חברה וכיוצא בזה.

יגאל נתנאל ישמש כשופט בתערוכה ועו"ד אלי ובר, נשיא התאחדות בולאי ישראל, כנציג ישראל.

אתר האינטרנט של התערוכה (שכתובתו <http://singapore2015.com>) מאגד בחובו מידע רב על התצוגות, הנפשות הפועלות והנציגים, הפריטים והמסמכים המיוחדים שיופיעו וכמובן בדגש על ההיסטוריה של סינגפור בראי בוליה.

פעילות בולים בגן הילדים

בעקבות יוזמה מבורכת של אירינה בוצ'בר ציגלמן, אספנית בולים מסורה אשר נמנית בין השאר עם יוזמיו של הכנס "סיפור גדול במימדים קטנים" המפגיש בין עולם הבולאות והאקדמיה, זכו תלמידי גן הילדים 'בוסתן' בירושלים להיחשף לראשונה בחייהם לתחביב הבולאות.

היוזמה נולדה בעקבות הצעתה של גנת הגן להזמין את הורי הילדים להעביר הפעילות בגן בהתאם לעבודתם או תחביבם. תלמידי הגן הינם בני ארבע עד שש, ואירינה מצאה לנכון להעביר פעילות בנושא התחבורה באמצעות שימוש בבולים.

ההפעלה כללה הסבר לילדים על "איך נולד בול" בעזרת מצגת מאתר השירות הבולאי באתר דואר ישראל, לצד הצגת תהליך שטיפת הבולים המשומשים וייבושם והתבוננות בדוגמאות של מעטפות וחותמות שונות.

המפגשים מתקיימים בימי חמישי, בין השעות 18.00 עד 19.30 ב'בית ריזל', ברחוב גאולה 12 בכפר-סבא. המעוניינים מוזמנים לפנות למר מוטי לייפר במספר 052-4230032.

דוארמטים חדשים לרכישת תוויות ביול "ענבר"

השירות הבולאי מודיע כי החל מהתאריך 1.6.2015 ייכנסו לפעילות בחברת דואר ישראל דוארמטים מתוצרת "אקון". דוארמטים אלה ישמשו לרכישת תוויות ביול חדשות "ענבר" והם יחליפו את הדוארמטים הקודמים מסוג SIMA 2050. הדוארמטים יופעלו בהדרגה בירושלים, אשדוד, ראשון-לציון, תל-אביב, נתניה, עכו, חיפה, נצרת, טבריה ובאר-שבע. הדוארמטים יפיקו תוויות ביול מנייר דביק. על גבי התוויות יודפס ערך המשלוח. התוויות יהיו שונות מהקודמות בגודלן, ופרטי המשלוח (מחיר ומספר דוארמט) יודפסו בצדן הימני.

תווית דוארמט ענבר ראשונה

הדוארמטים יפיקו תוויות בשישה ערכים שונים. ערכי התוויות מייצגים שרתי משלוח שונים בחברת דואר ישראל. בנוסף תינתן אפשרות לקהל הרחב להפיק סדרה המכילה את שש התוויות הנ"ל במחיר של 37.50 ש"ח. טרם הפעלת הדוארמטים מתוצרת "אקון", תופסק פעילותם של דוארמטים מסוג SIMA 2050 בתאריך 27.5.2015.

הדוארמט החדש המוצב באשדוד

בשמיני במרץ 2014 הנפיקה חברת הדואר של בלגיה Bpost בול חדש לציון יום האישה הבינלאומי לאותה השנה, המציג את פניה של אישה צעירה, אשר נוצרו משרטוט של לא פחות משש מאות ושש מילים. אירוע מיוחד זה נרשם באתר ספר השיאים של גינס ואף ייתכן שיופיע בספר השיאים העולמי.

הדובר הרשמי של חברת הדואר Bpost כתב בעניין: "יום האישה הבינלאומי הינו מאורע חשוב ומשמעותי. לצורך עיצוב הבול הזמנו את המעצבת אן בסמנס (Ann Bessemans), אשר מצאה לנוכח להשתמש בטכניקה מיוחדת במינה: ליצור צירוף של אותיות המשתלבות זו בזו עבור פניה של האישה, ומיקרוטקסט דיגיטלי* עבור הרקע. כך נוצר סקופ בארץ הבולים".

בול יום האישה הבינלאומי שהונפק בבלגיה. הטקסט המרכיב את האזור לקוח מהוועידה לביטול כל סוגי האפליה נגד נשים

הדובר הרשמי של חברת הדואר Bpost מאשר את הדברים: "חברת שיאי גינס העולמית שלחה נציג מטעמה שיפסוק האם השיא ברתוקף על פי הכללים הנוקשים של החברה. הנציג ספר את מספר המילים ברות-התוקף. הוא עשה זאת בדקדקות יתירה ונקט במהלך השיפוט ביד ברזל. כך, למשל, מילים שהיו חסרות או קצרות מדי נשמטו ולא נכללו כמילים תקינות. אף על פי כן, הצלחנו לשם את ידנו על השיא העולמי של "הבול עם המילים הרבות ביותר הניתנות לקריאה". אולם עדיין איננו יודעים האם הבול יופיע בספר המפורסם: רק שיאים מעטים שרדו את הסיון הקפדני בהצלחה והוכנסו לספר המפורסם".

באתר האינטרנט של ספר השיאים של גינס (שכתובתו guinnessworldrecords.com), נכתב: "מספר המילים הרב ביותר המופיעות על בול דואר הוא שש מאות ושש מילים בארבע שפות אשר נלקחו מוועידת CEDAW, אשר דנה בביטול כל סוגי האפליה נגד נשים. הבול הונפק על ידי חברת הדואר Bpost לציון יום האישה הבינלאומי".

חוג בולאי חדש בכפר סבא

וג בולאי חדש החל להתגבש לאחרונה ולפעול במתכונת קבועה בחודשיים האחרונים. במפגשים האחרונים כבר נטלו חלק 15 אנשים ויותר. לרשותו של החוג כבר עומדים מספר קטלוגים לעיון.

* כלומר, אותיות מזעריות המכוננות זו לצד זו ויוצרות מרקם של צבע או צורה, כפי שניתן למצוא בשטרות הכסף [הערת העורך].

מהנעשה באיל"ת

בתחילת אפריל יצא לאור ביטאון האגודה "נושאון" מספר 113, אשר הוקדש לנושא "רצח" והודפס בצבע מלא. איל"ת – האגודה הישראלית לאספנות תימאטית – הינה האגודה הגדולה ביותר מבין האגודות החברות בהתאחדות והיא גם הפעילה ביותר. מלבד עמידה דקדקנית בלוח הזמנים של הופעת הרבעון שלה, האגודה מפיצה בקביעות את "נושאונט" ואת "נושאונצ'יק" לילדים. כמו כן המפגשים שלה מתקיימים כל חודש או חודשיים וכוללים הרצאות המזמינות את כל המעוניינים בתחום, ללא תשלום.

שער הגיליון האחרון של 'נושאון'

ב־14 במאי התקיימה במוזיאון ארץ ישראל ברמת אביב האסיפה הכללית השנתית של האגודה. במהלך האסיפה שמעו המשתתפים דיווחים מבעלי התפקידים באגודה. יושב ראש האגודה, יצחק ברק, סיכם שנתיים של פעילות וציין כי בניגוד לעבר, הדגש כיום הוא לא על נושאי כללי שיפוט ותצוגה אלא על איסוף. ברק ציין כי בתפקידו בשנתיים האחרונות נערכו מספר מפגשים אשר הוקדשו לענפי בולאות אחרים, כגון בולאות מסורתית ותולדות הדואר. מזכיר איל"ת ועורך "נושאון", יורם לוביאניקר, עדכן אודות מספר החברים הרשומים באגודה. הגזבר, שלמה וורגן הציג את הדו"ח הכספי, והדו"ח אושר על ידי האסיפה.

כמו כן נערכו בחירות לבעלי התפקידים לשנתיים הקרובות ואושר להגדיל את דמי החבר החל משנת 2016 ל־160 ש"ח.

יצחק ברק נבחר פה אחד לתקופת כהונה נוספת כיושב ראש. לוועד נבחרו ד"ר יהושע מגר, מנחם לדור, לורנס פישר, שלמה וורגן ויורם לוביאניקר. לפרטים על האגודה ניתן ליצור קשר עם יורם לוביאניקר: lubianiker@gmail.com.

דואר ישראל קבע נוהל חדש בעניין שליחת דואר מבויל מראש לחו"ל

ב27 במאי החל דואר ישראל להפעיל נוהל חדש. מעתה נקבע כי אדם שיביא לאשנב דבר דואר אשר נועד למשלוח לחו"ל וכבר בויל מראש, יקבל באשנב תווית "מאור"

להדבקה על המעטפה בנוסף לבולים שהדביק ויחתום על חשבונית זיכוי על הבולים. החשבונית החתומה תישאר באשנב הדואר.

נוהל זה נקבע מכיוון שבעוד יש לשלם מע"מ על בולים הנרכשים בדואר, על המשלוחים לחו"ל לא משולם מע"מ. התהליך החדש מאפשר לחברת דואר ישראל להזדכות על המע"מ בגין דבר הדואר הנשלח לחו"ל (הדואר "ממיר" את הבולים לתווית ורושם במחשב שלו כי זהו משלוח לחו"ל).

יודגש שפרט להדבקת המדבקה והחתמה על הזיכוי – הנוהל שקוף ללקוח ולא כרוך בשום עלות נוספת.

יש לשער שבהתחלה עלולות להיווצר אי הבנות ופקידים שלא הפנימו את הנוהל ינסו לדרוש תשלום במזומן ולא להכיר בבולים המודבקים. כבר ביום הראשון להחלת הנוהל דווח לנו על מקרה כזה בסניף הדואר ברחוב הרצל שבבת ים.

קוראים שלנו המנהלים התכתבויות עם אזרחים בחו"ל רשאים להמשיך ולהדביק בולים לפי בחירתם – באופן מלא או חלקי – ואף רשאים לדרוש ולקבל באשנב בולים למשלוחי חו"ל ולסרב למדבקות.

ספר אלקטרוני חדש מציג את סיפורם של הבולים הראשונים של מדינות לשעבר

בולים שהנפיקו מדינות לשעבר מהווים עדות היסטורית ממעלה ראשונה להיסטוריה של המדינה, נסיבות הקמתה, צבינה ותרבותה – ולעתים אף ניתן ללמוד מהם על נסיבות קריסתה ונסיגתה.

עמוד מתוך הספר האלקטרוני

ספר אלקטרוני חדש פרייזומתו של ד"ר אלחנן בר־לב – אשר זמין לציבור הרחב ברשת האינטרנט בכתובת <http://online.fliphtml5.com/tsue/hauk/#p=1> – מציג את סיפורם של הבולים הראשונים של מדינות שנכחדו במרוצת ההיסטוריה. הבולים הראשונים של כל מדינה מוצגים לצד תיאור תמציתי של הרקע ההיסטורי להנפקתם וכך פותחים אשנב להכרת הרקע להקמת אותה מדינה. הספר מוצג בממשק ידידותי למשתמש וזהו כלי חינוכי ולימודי רב ערך למורים ומדריכים ולכל חובב היסטוריה ובולאות.

לצד ספר זה מפיק המחבר ספר על בולים ראשונים של שטחי חסות, הן של שטחי חסות נוכחיים המשוויכים למדינות עצמאיות והן של שטחי חסות לשעבר.

סימנים של תקומה*

הבולים הראשונים של מדינת ישראל הודפסו בחשאי ותחת הפצצות
• איורי המטבעות מהמרד הגדול וממרד בר כוכבא שהתנוססו
עליהם סימלו את תחיית הלאומיות היהודית בארץ ישראל

מאת: איתמר עצמון

ממטבעות לבולים

תהליך הנפקתם של הבולים הראשונים שזור בסיפור הקמתה של המדינה. בולי דואר תקינים לא הודפסו קודם לכן בארץ ישראל, ועל כן לא היו בנמצא מכונות וחומרים מתאימים, וחסרו גם הידע והניסיון הדרושים לכך. נחישותם של 'מילדי' הבולים – אנשי ציבור בכירים לצד עובדי דפוס – הולידה שלל פתרונות מקוריים לבעיות שבהן נתקלו בדרך, ותוך כדי כך נוספו גם סיפורי גבורה אחדים.

הרעיון להדפיס בולי דואר עבור המדינה העתידה להיוולד עלה לראשונה בנובמבר 1947, עם היוודע תוצאותיה של הצבעת האו"ם. הנהגת היישוב, שהחלה לעמול על ביסוסה של תשתית ממשית למדינה העתידית, נדרשה בין היתר לסוגיה של שירותי הדואר והבולים. ועדה בת חמישה אנשי מקצוע בראשות דוד רמז – שר התחבורה והדואר העתידי – כונסה בחשאי והחלה לעסוק בנושא, אולם בעקבות המתח הביטחוני ששרר בארץ לאחר היוודען של תוצאות ההצבעה נאלצו המוסדות היהודיים לרכז את מלוא מאמציהם בצורכי הביטחון. רק במרץ 1948, כאשר ממשלת המנדט

בין שלל הדיווחים על האירועים המכריעים שהתחוללו ביומו האחרון של המנדט הבריטי, נתקלו קוראי 'הארץ' בה' באירי תש"ח בתיאור ספוג רגש על הדפסתם של בולי המדינה הראשונים. הידיעה המבשרת על הכנת הבולים תפסה מקום של כבוד בין דפי הגיליון ההיסטורי, והיא מעידה על חשיבותה הציבורית של ההדפסה בין יתר האירועים שהתרחשו ביום גורלי זה:

שקט שרר בחלל חדר הצריף הקטן לערך שתי מכונות דפוס אוטומטיות תקתקו מונוטונית. ליד שתי מכונות ניקוב של יד עמדו פועלים ועשו את מלאכתם ... הייתה חרדת סוד בעבודה הזאת בתוך הצריף. הילוך האנשים, לחשם מפה לאוזן, תקתוק עמום של מכונות, המקום המיוחד המרוחק במקצת מן העיר – הגבירו את רושם הסודיות הזאת ... האור הקלוש שהסתנן בקושי בעד החלון היחיד של החדר, ששמשותיו לא נוקו זה כבר, אף הוא הטיל עמעמת של קושרים פנימה. אכן, משהו התרחש כאן, משהו חשוב ומיוחד במינו ("כאן מדפיסים את בולי הדואר העברי", פ' עזאי).

סוגיות כבדות והרות גורל הונחו על שולחנם של קברניטי היישוב העברי בימים שקדמו להכרזת העצמאות. בין שלל ההחלטות הדרמטיות שעמדו על הפרק ניצבה אחת נוספת, פעוטה יחסית: כיצד ייראו בוליה הראשונים של המדינה העתידה להיוולד? עיון בעדויות מתקופה זו מגלה כי שאלה זאת נבחנה בכובד ראש על ידי ראשי הציבור היהודי. הם הניחו שהבולים הראשונים לא ייתפסו בציבור כפריטים בעלי משמעות טכנית בתחום הדואר בלבד אלא כסממן רשמי לעצמאות הנכספת, והתעמקו בשאלה כיצד לעצב אותם. בהיעדר סמלים רשמיים אחרים, אשר בחירתם נדחתה בשל סערת הקרב, נתפסו הבולים שהונפקו כשגריריה הראשונים של המדינה שזה עתה נולדה ועוררו שמחה עמוקה בלב האזרחים.

אוטה ווליש מעצב את 'בולי המטבע', סדרת ההמשך של בולי 'דואר עברי' שהייתה הנפוצה ביותר בארץ בשנות החמישים. באדיבות ערי ווליש

* פורסם לראשונה ב'סגולה' – מגזין ישראלי להיסטוריה. ניתן לבקר באתר המגזין www.segulamag.com

לדעתי למצוא משהו מיוחד במינו למצבנו, לנסיבות ולתנאים ... המלחמה והעצמאות – את שני הגורמים הללו, שהיו אופייניים לרוח הזמן והנסיבות של חיינו ומעשינו, מצאתי במטבעות העתיקים שלנו (פופיק אריה, תולדות הדואר בארץ ישראל, עמ' 105).

בחירת המטבעות העתיקים שיופיעו על הבולים נעשתה בשיתוף מומחים בתחום, וביניהם הארכיאולוג פרופ' אליעזר ליפא סוקניק (ידין) וחוקר המטבעות לאו קדמן. הם בחרו במטבעות שהונפקו במרד הגדול ובמרד בר כוכבא. בתקופת מרד החשמונאים לא הונפקו מטבעות, אולם בעקבות זיהוי מוטעה של חוקרים היו באותם ימים מטבעות שתוארכו לתקופה החשמונאית, וגם הם הופיעו על הבולים הראשונים עם הכיתוב "מטבעות חשמונאיים". כך זכו למעשה שלושת הניסיונות להשבת העצמאות לפני כאלפיים שנה לאזכור בבולי הדואר הראשונים של מדינת ישראל.

הדפסה חשאית

אחר הכנת התרשימים החלו תכנוני השלב המורכב ביותר – ההדפסה. בימים עמוסי התפתחויות אלה ניתן היה לצפות שבולי הדואר יודפסו בחטף וללא פיקוח קפדני על הצד האסתטי, אולם עובדי הדפוס הניחו שהבולים ייצגו את המדינה החדשה בפני אזרחיה ובפני העולם כולו ולכן נרתמו למשימה במלוא המרץ תוך דייקנות מופתית ודאגה לכל פרט. תחילה הוחלט להדפיס את הבולים בדפוס 'לוי' אפשטיין בבת ים, מבתי הדפוס הבולטים מאז ועד היום, אך בת ים הייתה נתונה תחת אש הכנופיות הערביות ולכן הועלתה הצעה להדפיס בדפוס 'הארץ' בתל אביב, הממוקם באזור בטוח יותר. גם פתרון זה לא היה מושלם: כל עוד שהו הבריטים בארץ הייתה הדפסת בולים אסורה לחלוטין, ודפוס 'הארץ' היה צמוד למערכת העיתון רוחשת העיתונאים. די היה באדם אחד שאינו שומר סוד שיבחין כי בבית הדפוס מתבצעת הדפסת בולים כדי לסבך את היישוב היהודי עם השלטון הבריטי ערב צאתו מהארץ ולגרור תהודה שלילית.

קודם להדפסת הבולים נערכה בדפוס 'הארץ' הדפסת ניסיון שנועדה לבחון את שילוב הצבעים על הנייר ואת תקינות הנקבוב היוצר את שיני הבולים. מטעמי חשאיות נמנעו מלערוך את הניסיון על גלופות של בולי דואר. באותו זמן בוצעה בדפוס 'הארץ' הדפסה של עטיפות סיגריות עבור חברת 'ברדווי', ועובדי הדפוס ערכו את ניסיונותיהם על גלופות אלה.

כחמישה שבועות לפני הכרזת העצמאות פנה אחד מחברי הוועדה למנהל דפוס 'הארץ' ובדק עמו את האפשרות להדפיס שם את הבולים. הלה השיב בחיוב, והוסיף כי יש לרכוש מיד את הנייר להדפסת הבולים, שכן בשבועות שקדמו ליציאת הבריטים הופסק הייבוא לארץ כמעט כליל ומלאי הנייר החל לאזול. ואכן, ברגע שהמוסדות אישרו את הדפסת הבולים החל מנהלו של בית הדפוס לנבון אצל סוחרים שונים במטרה לרכוש בבהילות את כל מלאי הנייר שהיה בנמצא, תוך ניסיון לערפל את ייעודו של הנייר. כתוצאה מכך עמד לרשות המדפיסים – בעיקר בהדפסות שנערכו לאחר הקמת המדינה – נייר מסוגים שונים. אספנים מקצועיים

הבולים שלא הופצו. הדפסת ניסיון של בולים הנושאים את השמות 'יהודה' ו'ארץ ישראל' – שמות אפשריים למדינה שבדרך אשר נשללו בסופו של דבר

הורתה על הפסקתם של שירותי הדואר בארץ ועל השמדתו של מלאי הבולים הקיים, שבה הוועדה לטפל בסוגיית הבולים. בתחילת אפריל פנתה הוועדה לארבעה מעצבים בבקשה שיציעו תרשימים ראשוניים לבולי דואר. יממה אחת בלבד הוקצתה להכנת הסקיצות, ומבין ההצעות נבחרה ברוב קולות הצעתו של אוטה

המטבעות המקוריים והבולים שעוצבו בהשראתם. על השובר של כל בול נכתב לצד ההסבר גם הכיתוב שהופיע על המטבע באותיות מרובעות

ווליש, גרפיקאי נודע שעיצב מאוחר יותר אחדים מסמלי המדינה. ווליש בחר באיורים של מטבעות יהודיים עתיקים. על משמעותה של ההחלטה להשתמש במטבעות עתיקים סיפר:

עוד תהיינה לנו הזדמנויות רבות ללכת בדרכו של העולם ולהטביע על בולינו ציורים של נוף הארץ, אישים, מאורעות וסמלים. ואילו בשעה זו היה צורך

בעיה זו הציע ד"ר משה חזקי, יועץ הבולאות של הדואר המנדטורי אשר גויס למשימה, להוסיף לכל בול ספח ובו הכתובת באותיות עבריות ותיארוך של המטבע. הרעיון הועלה בהשראת בולים מצ'כוסלובקיה שחזקי לקח חלק בהדפסתם ב-1918. ספח זה נודע בכינויו הבולאי 'שובלי', ובשל המחסור בנייר צורפו השבילים רק לשורה התחתית של גיליונות הבולים.

החלטה זו הפכה לסימן ההיכר של בולי ישראל, מפני שישראל היא המדינה היחידה שלבוליה מצורפים באופן קבוע שבילים. כדי ליצור את הכיתובים המופיעים על השבילים השתמשו באותיות עופרת יצוקות שאותן הרכיבו והצמידו למכונת הדפוס. אותיות אלה נטו להישחק במהירות ולכן הוחלפו תכופות. התוצאה היא שניתן למצוא שבילים שונים של בולים זהים.

משק כנפי ההיסטוריה

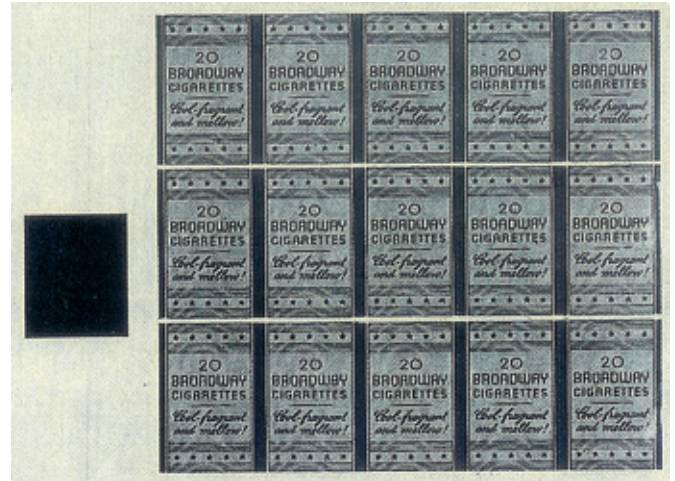
בכ"ג בניסן, לאחר שנקבעה צורתם הסופית של הבולים, הוכנו הגולפות במפעל תל אביבי שעסק בהכנת גולפות. כאשר החלה המלאכה הפגיו ערביי יפו את המקום, העבודה שובשה, ציוד רב הושחת, ובין השאר נפגעו כנראה גם חלק מהגולפות. חרף השיבושים הוחלט להמשיך במלאכה.

יומיים לאחר מכן החלה ההדפסה המיוחדת, ועמה התעוררה בעיה חדשה: מכונות הנקבוב שהיו בנמצא נטו להישחק במהירות. הממונים על ההדפסה, שהקפידו מאוד לבל יונפקו בולים שאינם תקינים לחלוטין, החלו לחפש בקדחתנות מכונת נקבוב ראויה. לבסוף נמצאה מכונה קטנה שתופעלה באמצעות דוושת הרגל, אך קצב עבודתה לא עמד בקנה אחד עם הקצב המואץ של מכונת ההדפסה. בלית ברירה הוחלט לבצע בחלק מהבולים דיקור נקוב. לאחר שנערך חיפוש גם בכריכות ספרים נמצאו שתי מכונות נקבוב נוספות. כיוון שגודל הנקבים היה שונה ממכונה למכונה, הונפקו בסופו של דבר בולים שכללו ציורפים שונים של ניקובים, וכך נולד תחום מחקר נוסף עבור חוקרי הבולים.

ההדפסה חייבת להימשך. בול שהופרד בדיקור נקוב ולא בנקבוב רגיל כדי לסיים את ההדפסה בזמן

הדפסת הבולים נמשכה פחות משבועיים והגיבה כחמישה מיליון עותקים של תשעה בולים בערכים שונים. ימים אחדים לפני סיום ההדפסה הודפסה גם מהדורת מעטפות לאספנים. התכנון היה להדביק על המעטפות בולים ולהחתים בחותמות שעליהן מוטבע תאריך הפתיחה של דואר ישראל. מעטפות מסוג זה מוציא השירות הבולאי מאז ועד היום עם כל הדפסה של בול חדש, והן מכונות 'מעטפות יום ראשון'. מכיוון שבימים אלה ההגבלות

הדפסת הניסיון שנערכה באמצעות גולפה של סיגריות ברודווי כדי למנוע מעיתונאי 'הארץ' להבחין בהכנת הבולים

מסווגים עד היום את הבולים הראשונים של המדינה על פי ההבדלים הדקים שבין סוגי הנייר השונים, וערכם של הבולים משתנה בהתאם לנדירותו של הנייר שעליו הודפס.

כדי לשמור על החשאיות הוחלט להוציא מדפוס 'הארץ' את מכונת הדפוס המתאימה להדפסת הבולים ולמקם אותה במקום מסתור שאינו נגיש לציבור. ב"ט בניסן, בשעה שביט הדפוס היה ריק מעובדים, הוברחה המכונה המיועדת והועברה בחסות החשכה לבנין שנטש על ידי המשטרה הבריטית במתחם המושבה הגרמנית שרונה, הלוא היא 'הקריה' של היום. מעניין לציין כי הבניין שבו מוקמה מכונת הדפוס היה שייך למשפחה גרמנית שהקימה בו בית דפוס אך נטשה אותו עשר שנים קודם לכן. על קירות הבית עדיין התנוססו תמונות רבות של אדולף היטלר, ועל רצפתו היו מושלכים חומרי הסברה ומסמכים גרמניים עם צלב הקרס. בכורח הנסיבות השתמשו המדפיסים במסמכים הללו לעריכת ניסיונותיהם ואף להדפסת חלק מהבולים.

בשעה זו התנהל עדיין ויכוח סוער כיצד תיקרא המדינה החדשה, ולכן הוכנו שתי גולפות הנושאות את שני השמות האפשריים – 'ארץ ישראל' ו'יהודה'

לאחר שהוצבה מכונת הדפוס ולא נותר אלא להתחיל במלאכה צצה בעיה נוספת: כיצד יצוין שמה של המדינה על הבולים? בשעה זו התנהל עדיין ויכוח סוער כיצד תיקרא המדינה החדשה, ולכן הוכנו בשלב ראשון שתי גולפות הנושאות את שני השמות האפשריים – 'ארץ ישראל' ו'יהודה'. אולם כיוון שההכרעה נפלה לבסוף רק סמוך להכרזת העצמאות, לאחר המועד שנקבע להדפסת הבולים, נאלצו המדפיסים למצוא פתרון בזק חלופי. דוד רמז זרק לאוויר את הרעיון להדפיס את הכתובת 'דואר עברי', וכך היה.

המטבעות שהופיעו על הבולים נשאו כתובות בעברית קדומה ולכן האזרח הממוצע לא יכול היה לקרוא את תוכן. כדי להתגבר על

חלוקת הבולים בוצעה על ידי צוותי הפלוגה המיוחדת של ההגנה יום לפני הכרזת העצמאות באמצעות כלי רכב אחדים ששימשו את שירותי הדואר הבריטיים. על פי עדותו של פרץ מנדלר (שקד), שפיקד על הנסיעה לדרום הארץ, הוא הגיע עם הבולים לראשון לציון, לנס ציונה, לרחובות ולגדרה, ובכל יישוב המתינו לו נבחרי הציבור וציינו את קבלת הבולים בפתיחת בקבוק יין. בחלק מהיישובים נישאו נאומים לרגל הופעת הבולים ובחלקם בירך הרב 'שהחיינו' ותקע בשופר. באדיבות פרץ שקד

המחודשת תחת הנהלה עברית, ובמטרה לרכוש את "הבולים היהודיים הראשונים אחרי אלפיים שנה" (מתוך קטלוג מספר 9 של השירות הבולאי, תשל"ד, עמ' 1), כלשון ההלצה שרווחה אז לנוכח העיטורים המופיעים עליהם.

בולי 'דואר עברי' הודפסו לאורך השנה הראשונה למדינה למרות ששמה כבר נקבע, ומכירתם הופסקה רק ב-1951.

גיליון זיכרון שהודפס באוקטובר 1973 לרגל תערוכת בולים בינלאומית שנועדה להתקיים בירושלים ונחתה בחודשים אחדים בשל מלחמת יום הכיפורים

המדיניות של השלטון הבריטי החלו להתרופף, נערכה הדפסת המעטפות בדפוס 'הארץ'. בשעת ההדפסה התרחשה הפצצה אווירית אשר פגעה בבניין והביאה למותו של המדפיס הראשי, אולם ההדפסה נמשכה.

ביום חמישי, ד' באייר, כינס דוד רמז מסיבת עיתונאים והציג את הבולים. למחרת, בה' באייר – יום הכרזת המדינה – הושלמה ההדפסה. בבוקרו של יום ראשון, ז' באייר, סיפקו אשנבי דואר בעשרות מקומות את הבולים החדשים. לפתחם הזדנבו תורים ארוכים של אזרחים שאזנם הכרויה למשק כנפי ההיסטוריה גברה על חששם מפני ההפצצות המצריות שנחתו על תל אביב במהלך השבת. הם יצאו לאשנבי הדואר בציפייה דרוכה לחזות בפתיחתם

גיליון מיוחד של בולים ישראלים, אשר הופיע לציון שבעים שנה לשחרור מחנה המעבר ברגן-בלזן,

הוצג לנשיא גרמניה יואכים גאוק (Joachim Gauck), על ידי יוכי ריץ-אולבסקי, בת הדור השני לניצולי שואה, שנולדה בבית החולים גלין-יוגס (Glyn-Huges) שפעל במחנה בלגן-בלזן לאחר שחרורו לטיפול בניצולי המחנה.

הצגת הגיליון התקיימה בטקס במחנה ברגן-בלזן לשעבר, ב-26 באפריל 2015. הגיליון המיוחד הונפק בהדפסה מוגבלת ל-101 עותקים בלבד ובכך הוא מהווה פריט מבוקש לאספנים.

לפרטים ניתן לפנות אלינו:

ארגון שארית הפליטה ברגן-בלזן בישראל

ת"ד 8199 תל-אביב 61081

bergenbelsen.org bergensbelsen@gmail.com

Poste Restante בתקופת המנדט בפלשתינה בשנים 1927-1948

מאת: יעקב כהן

2. מכתב או חבילה בפלשתינה – נותרו בבית הדואר למשך חודש ימים.

במידה ודבר הדואר לא נמסר ליעדו בפרק הזמן הנקוב כמתואר לעיל, היה על פקיד הדואר לפעול על פי הנוהל הבא: דבר דואר בפלשתינה (מעל עשרה מיל) הוחזר לשולח ולא נפתח (במידה וכתובת השולח המקורית רשומה). בכל מקרה אחר, דבר הדואר נפתח ובמידה וכתובת השולח קיימת, נשלח הדואר לתעודתו. במקרים אחרים הדואר הושמד. על פי הנוהל ניתנה לשולח האפשרות להקציב פרק זמן שונה לקבלת הדואר על ידי הנמען מאשר הזמנים הנקובים לעיל, וזאת בהתניה שהזמן שנקצב על ידי השולח לא היה ארוך יותר מהתקנות שנקבעו.

גלויות, חומר מודפס ואריזה לעיתונים (wrappers) בתעריף שלא עולה על שבעה מילים (ובמידה וכתובת השולח רשומה) נשלחו בחזרה לשולח על ידי משרד הדואר עם תוספת דמי הדואר המתאימים. במקרים אחרים הדואר הושמד.

בעבר היה זה שירות קונקרטי והכרחי, אשר היווה פתרון לנסיעות לפרק זמן ארוך ואפשר לאזרחים לקבל דואר לכתובת זמנית

שירות Poste restante נשא עלות מסוימת ושולם על ידי הנמען, והתשלום עברו נעשה באמצעות ביול בארץ היעד. בכל הדוגמאות שנציג להלן, נשמר דבר הדואר בסניף הדואר המרכזי באותה העיר. נסקור להלן מספר דברי דואר שנשלחו מפלשתינה אשר נושאים את הכיתוב Poste Restante.

דברי דואר שבילו עם דמי משמרת

Post restante/post centrale לזוניה

גלויה הבאה (Bale PC4) (תמונה 1) נשלחה לזוניה מירושלים בתאריך 19.4.1928. זוהי גלויה הדפס עם בול בערך של שבעה מילים ובתחתית הגלויה ישנו ביול איטלקי עבור דמי השמירה, על סך 25 סנטי (5+20 סנטי).

הגלויה הוחתמה בחותמת מכונה גלית מירושלים (Sacher F2) והבולים התחתונים הוחתמו באמצעות חותמת הגעה של העיר

Poste Restante הינו מינוח בינלאומי לשירות הניתן לאזרחים אשר נוסעים לפרק זמן כלשהו מחוץ למקום מושבם הקבוע, וברצונם לקבל את הדואר שנשלח אליהם אל הכתובת הארעית בה הם נמצאים כעת, בין אם ליעד שמחוץ לגבולות מדינתם ובין אם במחוז או בעיר אחרת בארצם.

Poste Restante הוא שירות המוכר לבולאים רבים, שכן ניתן באמצעותו להשיג דברי דואר המוחתמים בחותמות דואר מארצות שונות, כמו למשל מערים או מיישובים בארצות הברית הנושאים שמות תנכיים. השירות מאפשר לאספן לשלוח את דבר הדואר לערים אלה ולאחר שהמכתב לא נדרש באותה העיר הוא מוחזר לכתובת מגוריו המקורית של האספן כשהוא חתום בחותמת העיר. אולם בעבר היה זה שירות קונקרטי והכרחי, אשר היווה פתרון לנסיעות לפרק זמן ארוך ואפשר לאזרחים לקבל דואר לכתובת זמנית.

במאמר שלפניכם נדון במהותו של שירות ה-Poste Restante בתקופת המנדט הבריטי בארץ ישראל – שירות שהיה משמעותי בייחוד בארץ שבה הצליחות והתיירות היו שכיחות למדי – באמצעות הצגת מספר פריטי דואר מגוונים אשר מאירים זוויות שונות משירות זה.

על מנת שהתהליך של העברת דברי הדואר לכתובת הזמנית יבוצע כהלכה, ישנם מספר כללי אצבע אשר חייבים להתממש:

1. בראש ובראשונה, יש לציין על דבר הדואר את הכיתובים Poste Restante 1/A ו-Post Office וכמו כן את שם העיר שהנוסע מתעתד לשהות בה בחו"ל.
2. יש לעדכן את כל הגורמים הרלוונטיים בעניין, כלומר את בני המשפחה, החברים או העמיתים העסקיים, באשר לכתובת של משרד הדואר שבו ייאספו דברי הדואר בפרק זמן זה.
3. יש לציין את הכתובת החלופית על פי פורמט קבוע. הפורמט הנכון לכתובת הכתובת הינו:
כתיבת שם הנמען, משרד הדואר, כתובת משרד הדואר (עיר) וארץ היעד.
4. יש לציין את כתובת השולח המקורית, למקרה שהדואר יחזור. זמן השמירה של דברי הדואר בסניף הדואר בארץ ישראל בתקופת המנדט היה שונה בין מכתב בארץ לבין מכתב שנשלח לחו"ל*.

1. מכתב או חבילה שנשלחו לחו"ל – נותרו בבית הדואר למשך חודשיים.

* על פי: The Postal History of British Palestine 1918-1948 /Edward B. Proud, Bailey 1985.

תמונה 3

תמונה 4

והמכתב בויל באמצעות בול סיני בערך חמישה סנטים עבור דמי השמירה. הבול הוחתם בחותמת ביטול בתאריך 8.8.1939. בגב המעטפה מופיעה חותמת הגעה להונג קונג, נושאת התאריך 3.8.1939. על פני המעטפה ישנה חותמת ידנית סגולה – חותמת הגעה לסין מן התאריך 7.8.1939.

מכתב מהארץ לגנואה שבאיטליה

מכתב זה נשלח מחיפה לגנואה שבאיטליה בתאריך 4.7.1947 ובול באמצעות שני בולים מנדטוריים (תמונה 4), בערך כולל של עשרים וחמישה מיל. נוסף על כך ישנו ביול עבור דמי השמירה בסך של חמש לירות איטלקיות עם חותמת ביטול נושאת שם העיר גינואה ועם תאריך בלתי קריא.

בגב המעטפה ישנה חותמת הגעה עם הכיתוב Genova Corrispondenze 10.7.1947. כתובת השולח רשומה כיאות.

תמונה 1

וונציה, ככל הנראה מהתאריך 28.4.1928 (התאריך לא ברור דיו). במקרה זה כתובת השולח לא רשומה בגב הגלויה.

מכתב שנשלח ליוון

לפנינו מכתב (תמונה 2) אשר נשלח מירושלים ב-2.5.1939 והגיע ליוון דרך האוויר ב-5.5.1939 (כפי שניתן לראות על פי החותמת הידנית האדומה הנושאת תאריך זה). המכתב מבול בבול מנדטורי בערך 15 מיל. בצד השמאלי הודבק סרט צנזורה יווני נושא הכיתוב controle du change ולצדו חותמת יוונית עגולה 040/29 מ"מ. במעטפה מופיע הכיתוב Poste Restante וישנם דמי ביול יוונים בסך 2x50 סנטים.

תמונה 2

מכתב שנשלח לשנגחאי שבסין

המכתב הבא נשלח מתל-אביב לעיר שנגחאי שבסין בתאריך 26.7.1939 באמצעות דואר האוויר (תמונה 3). המכתב מבול בשלושה בולים – בני 5, 15 ו-20 מילים – ארבעים מיל בסך הכל. תעריף זה תאם משלוח מכתב במשקל עשרה גרם נכון למועד זה. הכיתוב Poste restante, General Post Office נרשם על ידי השולח

דברי דואר שלא בוילו בדמי שמירה

מכתב שנשלח מהארץ באמצעות דואר אוויר לתאילנד ובחזרה

לפנינו מכתב שנשלח מירושלים לבנגקוק/סיאם בתאריך 7.12.1933 באמצעות דואר האוויר (תמונה 5). המכתב בויל בחמישה בולים מנדטוריים, בערך כולל של ארבעים מיל, תעריף שהיה תקף עבור תשלום משלוח חומר מודפס על ידי KLM. הכיתוב Poste Restante מופיע באופן ברור, אולם המכתב לא נדרש על ידי הנמען. על המכתב הוחתמה מסגרת ורודה ובתוכה נכתב Non Reclame.

בגב המכתב מופיעה חותמת המציינת מעבר דרך קהיר בתאריך 8.12.1933 וכן חותמת הגעה לבנגקוק מן התאריך 18.12.1933 וחותמת המורה על משלוח חזרה לקפריסין על פי הנחיות השולח. המכתב נשלח בדואר רגיל למצרים (Port Taufic/Suez) עם חותמת הגעה מהתאריך 7.1.1934.

תמונה 7

מכתב רשום מימי מלחמת העולם השנייה שנשלח מחיפה למוסקבה ובחזרה

המכתב הבא (תמונה 6) הינו מכתב רשום אשר נשלח מחיפה למוסקבה בשנות מלחמת העולם השנייה בדואר היבשה. המכתב בויל בבולים מנדטוריים בני 15 ו-20 מיל – 20 מיל עבור המשלוח ו-15 מיל עבור תעריף הדואר הרשום.

הבולים הוחתמו באמצעות חותמת של סניף הדואר חיפה נחלה מהתאריך 24.10.1943 וישנה חותמת המאשרת את הגעת המכתב למוסקבה בתאריך 16.12.1943, עליה מופיע הכיתוב CCCP-MOCKBA. על המכתב נרשם Poste restante, Post Office אולם המכתב לא נדרש על ידי הנמען ולפיכך לא שולמו דמי שמירה. על פני המעטפה מסגרת שחורה עם הכיתוב Retour, Moscou-Rebut.

המכתב נשלח חזרה לארץ בתאריך 25.1.1944, נושא החותמת CCCP-MOCKBA. המכתב הגיע לחיפה ב-17.2.1944 עם חותמת אובאלית של דואר רשום של העיר חיפה (אשר מופיעה במעטפה שמונה פעמים, ארבע בכל צד) (ר' תמונה 7). על המכתב ארבעה סרטים של הצנזורה: שניים מהם מנדטוריים – kk/21325 ו-kk/22210 – ושניים מהם בגוון חום עם הכיתוב G.R. כמו כן ישנן שלוש חותמות צנזורה בעלות שמונה צלעות (KK/18) וחותמת אחת בעלת שש צלעות (H.37).

כמו כן ישנה חותמת סגולה הפונה ימינה, ובגב המעטפה חותמת רוסית נוספת CCCP 10M (34/220) ומסגרת שחורה: Retour, Non Reclame. המעטפה 'נדדה' במשך כארבעה חודשים!

Post Restante בגב המכתב – מכתב רשום לירושלים

לפנינו מכתב רשום (Bale PR10) שנשלח מתל-אביב לירושלים בתאריך 8.4.1928 (חותמת תל אביב, Sacher B29) ואשר הגיע באותו היום לירושלים (ר' תמונה 8). על המעטפה הודבק צמד בולים בני 13 מיל – 26 מיל בסך הכל. התעריף עבור משלוח מכתב רגיל בתוך הארץ במועד זה עמד על חמישה מילים, ולתשלום זה צורפו 13 מילים עבור שליחת המכתב כדואר רשום. תעריף הדואר למשקל

תמונה 5

תמונה 6

עודף של עשרים גרם עמד על שלושה מילים, ובמקרה זה המעטפה נשאה משקל עודף כפול ולפיכך חויבה בשישה מילים נוספים. בסך הכל התשלום עבור מעטפה זאת עמד על 24 מיל (5+13+6), וישנו אם כן תשלום עודף של שני מילים. אפשרות אחרת היא שהמכתב נשא משקל עודף משולש, ולפיכך חויב בתשעה מילים נוספים והמכתב אם כן בחסר של מיל אחד (9+13+5=27 מיל). השולח ציין בגב המכתב את הכיתוב post restant, כיוון שאין לו כתובת קבועה. כמובן שבמקרה זה לא שולמו דמי שמירה כיוון שהמכתב לא נשמר בסניף הדואר.

סיכום

מאמר זה הצגנו מספר דברי דואר מייצגים של שירות ה-Poste Restante מארץ ישראל מתחילת שנת 1928 ועד לאמצע שנת 1947. חלק מהמכתבים בוילו עם דמי שמירה (המכתבים שנשלחו לאיטליה, יוון וסין), לצד מספר דברי דואר שלא נדרשו על ידי הנמענים ולפיכך לא חויבו בדמי שמירה ונשלחו לשולח בחזרה (המכתבים לתאילנד ולמוסקבה). דברי דואר Poste Restante מבטאים רובד נוסף בהיסטוריה הבולאית של ארץ ישראל בתקופת המנדט הבריטי.

תמונה 8

ירושלים

של זהב

המרכז למכירות פומביות
יודאיקה • עתיקות • אומנות
ייחודיות • מקצועיות • אמינות • הגינות

אנו שמחים להזמינכם למכירה הפומבית

שתיערך אחת לחודשיים במשרדי החברה ברחוב הרב מימון 2, ירושלים.

ימי תצוגה מוקדמת לפריטים לפני כל מכירה
למעוניינים בקטלוג המכירה חינם ובפרטים גא ליצור קשר
בטלפון 02-5877771, 058-7-752-752 פקס 025704377 או דרך מייל/אתר החברה
f jerusalemofgold1@gmail.com / www.Jerusalem-ofGold.com

כמו כן אנו מעוניינים בפריטים ובחומר נוסף בנושאים: בולאות, (במיוחד: אוספים, התקופה העות'מאנית, שואה ומחנות, מחנות מעצר בריטיים, קק"ל, ועוד) מטבעות, שטרות, אסימונים, אמצעי תשלום, מדליות, אוטוגרפים, מסמכים מקהילות ישראל, הישוב הישן ותולדות הציונות, שואה, חפצי פלשתינה ובצלאל, גלויות, שנות טובות, כרזות, ספרים ישנים, מפות ישנות, תחריטים, אמנות יהודית, תשמישי קדושה, ועוד...

בבית הספר "משואות נריה" נושמים בולאות

לוח תצוגה עם עבודות התלמידים בנושא "מטיילים בארץ עם הבולים". במסגרת זאת כל אחד מהתלמידים נדרש לחקור בול המציג את נופי הארץ ולספר לכיתה על מקום זה

מרכזת התכנית המורה תמי יברבויים

משה רימר בשיעור על יום ירושלים בבולים

בית הספר היסודי "משואות נריה" במודיעין מקיים זאת השנה השנייה תכנית הלימודים ייחודית הכוללת למידה באמצעות בולים. בתכנית זאת נוטלים חלק מרבית תלמידי בית הספר, חלקם בחוג הבולאות המתקיים במספר כיתות ומרביתם בתכנית לימודים הכוללת חשיפה לנושאי ליבה באמצעות שימוש בבולים.

התכנית נעשית בריכוזה של המורה תמר יברבויים. תכנית מיוחדת מופעלת בכיתה גימ"ל המיוחדת של המורה נועה ילינק, והיא כוללת שימוש במתכונת שבועית בחותמות השונות של יריד הבולאות המתקיים בדזינגוף סנטר בנושא פרשיות השבוע. התוכנית נתמכת בהתלהבות על ידי מנהל בית הספר מר יוסי שינובר ומורים ומורות נוספים יזמו למידת נושאי לימוד רבים באמצעות בולים. במסגרת התכנית נערך ב-13 במאי ביקור מטעם התאחדות בולאי ישראל, אשר כלל את השתתפותם של מנכ"ל ההתאחדות מר טיבי יניב, יגאל נתנאל ומשה רימר, אשר הרצו לתלמידים והרחיבו את ידיעותיהם בתחום הבולאות.

במהלך הביקור זכו התלמידים להאזין להרצאתו של משה רימר (אשר עבר בין ארבע כיתות שונות והרצה בנושא פעם אחר פעם ברציפות), שעניינה יום ירושלים בבולים.

מתוך התצוגה הקבועה של בית הספר

חידון בולאי בנושא יום ירושלים בבולים

תלמידים ממיינים בולים ומסדרים באלבום

במסגרת השיעור שהעביר רימר התנסו התלמידים בחידון בולאי. התלמידים נשאלו כיצד הבולים הבאים קשורים לירושלים? תשובות לחידה ניתן לשלוח לדואר האלקטרוני של התאחדות בולאי ישראל (בכתובת המופיעה בעמוד השער הפנימי), ובין הפותרים נכונה יוגרל שי מתנת ההתאחדות.

רומנו בית מכירות בולים בע"מ

מכירות פומביות של: בולים, מעטפות, גלויות, אוטוגרפים, שטרות ומטבעות ישראל והעולם, יודאיקה ושואה. יבואן בלעדי לאביזרי ואלבומי "LINDNER" גרמניה

כתובתינו: דיזינגוף סנטר, תל אביב קומה 2 חנות מס': B-245

ת.ד. 23274 תל אביב, מיקוד: 61231

שעות פתיחה: א-ה: 9:30-19:00, ו': 9:30-15:00

Website: www.romanoauctions.com

Email: Romanostamps@gmail.com

טלפון: 03-5250119

טלפון/פקס: 03-5282790

סיפור גדול במימדים קטנים: "היסטוריה פלסטינית מבעד לבולים"

מאת: אירינה בוצ'ר-ציגלמן*

כארבעים שנה. האלבום הודפס בלבנון והוא כולל אוסף מתקופת האימפריה העות'מאנית ועד לשנת 2009. מקור מעניין נוסף הוא אוסף מסמכים מן השנים 1995-1997 של רשות הדואר של מדינת ישראל אשר עוסק בבניית הדואר של הרשות הפלסטינית ובהוצאה של בולי הרשות הפלסטינית. באתר האינטרנט של האספן יאן בלוק מוצגים כל הבולים שיצאו ברשות הפלסטינית מהקמתה ועד היום והדוברים נעזרו באתר זה במציאת בולים (<http://www.palstamps.eu>). אתר האינטרנט של דר' יוסף ואלך (בכתובת <http://www.josefwallach.com>), שגם הוא לקח חלק ביום העיון, היה גם מקור רב עזר וניתן למצוא בו בולים ומסמכים רבים בנושא זה.

שני בולים שהונפקו על ידי העות'מנים בשנת 1919. הבולים הינם חלק מסדרה בת שישה בולים שהודפסה בשל אמותם של העות'מנים שהם עתידים לכבוש בקרוב את מצרים. מימין: חייל עות'מאני עומד בפאתי באר-שבג. משמאל: כיפת הסלע

בולים, כפי שידוע, משמשים ככלי להעברת מסרים ותעמולה, ובמהלך יום העיון התפתח דיון ער ומעניין באופני הפרשנות של בולים שונים, כאשר נוכחנו לראות כיצד חוקרים שונים מפרשים בול זה באופנים שונים. המרצים בשני המושבים הציגו כיצד באה המציאות לידי ביטוי בבולים בתקופות השונות בהיסטוריה של המאה שעברה.

פרופ' אייל ג'ניאן, מומחה לאימפריה העות'מאנית ולתורכיה המודרנית מהאוניברסיטה העברית בירושלים, פתח את המושב הראשון ונשא הרצאה בנושא "מלחמה ותעמולה: נופי הנגב וסיני בבולים עות'מאניים". פרופ' ג'ניאן דן בשימוש העות'מאני בבולים כמכשיר תעמולה במלחמת העולם הראשונה תוך כדי בחינת הבולים שהוצאו לרגל מסע המלחמה לתעלת סואץ (1916) ובהם מופיעים גם אתרים בירושלים ובנגב. סדרה זו נכנסה לשימוש רק ב-1919 ושיקפה את רצונם של העות'מאנים להדגיש שהם נלחמים הן בשם הדת והן בשמה של התרבות ולהבליט את היכולת שלהם להפיץ תרבות גם בחבלי ארץ שוממים.

תחילת חודש מרץ האחרון התקיים באוניברסיטה העברית בירושלים יום העיון השני המוקדש לנושא הבולים, בארגונו של החוג ללימודי האסלאם והמזרח התיכון וספריית הרוח והחברה ע"ש בלומפילד. יוזמי הכנס ומארגניו בחרו השנה להתמקד בהיסטוריה פלסטינית באמצעות התבוננות והעמקה בבולים של הרשות הפלסטינית והבולים שהופיעו בעזה לאורך תקופה של כמאה שנים.

גיליונית מזכרת לרגל הכרזת העצמאות הפלסטינית באו"ם אשר הונפקה ב-29.11.2013

פרופ' מאיר חטינה, מומחה לענייני תנועות אסלאמיות, לאומיות והזהות הערבית והמצרית בפרט, לצדו של ד"ר הלל כהן, מומחה להיסטוריה ולתרבות פלסטינית, בחרו להמשיך ולפתח את המחקר בנושא בולים תוך התמקדות בבולים פלסטינים, אשר הינם מהווים דוגמה מעניינת לעם המתנהג כאומה בעלת מדינה עצמאית, כאשר בפועל הכרזת העצמאות של ראש הרשות הפלסטינית אברמאן ב-2012 באו"ם אינה רשמית.

אסנת לוי, מנהלת שירותי הקוראים בספריית האוניברסיטה בהר הצופים, סייעה בארגון חומר הקריאה שחלקו הוצג בספריה בתערוכה יחד עם מספר בולים פלסטינים בנושאים שונים. כפי שנוכחנו לגלות בעת איסוף החומר, קיים מעט מאוד חומר בעברית בנושא בולים פלסטינים – מטרסה נוספת ששמנו לנגד עינינו בקיום יום העיון הייתה אפוא לעודד כתיבה בשפה העברית ופיתוח נושא זה בארץ.

בין המקורות הבולטים שסייעו בידינו באיסוף החומר היה אוסף בולים פלסטינים ובולים על פלסטינים של נאדר ח'רידין אברג'באין (Nader Khairiddine Abujebain), אספן אשר בנה אוסף יסודי במשך

* הכותבת היא מזכירת החוג של לימודי האסלאם והמזרח התיכון בפקולטה למדעי הרוח באוניברסיטה העברית בירושלים ואספנית בולים.

באי הכנס בהרצאתו של מר רוני שקד

ההרצאה השלישית במושב נמסרה על ידי מר רוני שקד, שכותב עבודת הדוקטורט בנושא "אתוס הסכסוך של החברה הפלסטינית". מר שקד מלווה את הסכסוך הישראלי-פלסטיני משנת 1968 ועד 1983 במסגרת שירותו במערכת הביטחון וכן עד לשנת 2013 ככתב ופרשן לענייני ערבים בעיתון "ידיעות אחרונות". בהרצאה זאת, שכותרתה "בולים כתוצר תרבות לבניית אתוס: המקרה הפלסטיני", דן שקד בשאלה האם הפלסטינים ניצלו את הבול כפריט שנועד לשקף את התרבות הפלסטינית ולהוות גורם תרבותי מכונן בה – וכך לקדם דרכו את אתוס הסכסוך ואת הטמעת הזיכרון הקולקטיבי? עיון בבולים שהונפקו מאז הסכמי אוסלו מצביע על כך שאכן נעשה ניסיון פלסטיני להטמיע מיתוסים ולקדם את אתוס הסכסוך, אולם בראייה כוללת יעד זה טרם הושג.

בולים פלסטינים לאחר הסכמי אוסלו: המושב השני

המושב השני התמקד בעשרים השנים שלאחר חתימת הסכם אוסלו הראשון ("הסכם קהיר") ב-1993. מושב זה נפתח בהרצאתם המשותפת של ד"ר יוסף ואלך ומר משה רימר, אשר הסבירו שניהם על "לידת הדואר של הרשות הפלסטינית (ראה סיקור ההרצאה במאמר הבא).

לאחר מכן הרצה ד"ר עידו זלקוביץ, מרצה וחוקר במרכז עזרי לחקר איראן והמפרץ הפרסי באוניברסיטת חיפה, בעניין "עיצוב זיכרון קולקטיבי והשתקפותן של בעיות פוליטיות בבולים הפלסטינים בין 1993-2000". לדבריו "עיצוב הזיכרון הקולקטיבי הפלסטיני הוא תהליך שעדיין נמצא בהתהוות. עובדה זו בולטת על רקע הפיצול הפנים-פלסטיני בעקבות הבחירות של שנת 2006, ויצירתם של שני מנגנונים פוליטיים מתחרים בעלי תפיסה חברתית שונה באשר לסוגיות מהותיות כמו דת ומדינה. דרך הבולים, ניתן לעמוד גם על ההבדלים בין שתי רשויות אלו, המתחרות על השרשת והטמעת הנרטיב הפוליטי-היסטורי שלהן במרחב הציבורי הפלסטיני".

ד"ר זלקוביץ התמקד בשימוש שנעשה בבולים לצורך העלאת סוגיות פוליטיות ובהנצחת אירועים חברתיים מכוננים. בכך חקר מהו

בול אחר מסדרה זו מציג חייל עות'מאני העומד על משמרתו בפאתי באר-שבע (שנבנתה על ידי העות'מאנים כעיר גנים). בול זה נועד להעביר את המסר לפיו האימפריה הגיעה להישג נכבד של הפרחת המדבר.

בולי המנדט הבריטי עם מגדל דוד ומסגד אל-אקצא

ד"ר איתמר רדאי, מומחה להיסטוריה פלסטינית מאוניברסיטת תל אביב, דן בהרצאתו על "הבול הפלסטיני בתקופת המנדט" בשאלה האם היו בולים ערבים פלסטיניים בתקופת המנדט. ההרצאה עסקה במספר נושאים – במיעוטם של בולים אלו, בסיבות למיעוט זה וכן מה ניתן ללמוד מכך על התנועה הלאומית הערבית הפלסטינית בתקופת המנדט. נושא נוסף שנדון בהרצאה היה מהות ההבדלים בין בולי המנדט לבולים הנוכחיים ומה ניתן ללמוד מכך על השינויים שחלו בלאומיות הפלסטינית מאז ועד היום.

תווית תעמולה פלסטין לערבים, 1938

למרות מיעוטם של בולים ערביים פלסטינים בתקופת המנדט הבריטי, באמצעות עיון מדוקדק בבול אחד שאותו הציג ד"ר רדאי (אשר יצא בגרסאות שונות במשך התקופה), נחשף מידע רב על הלך הרוח בקרב הפלסטינים בארץ ומרקם היחסים שלהם עם היהודים והבריטים. לא היה זה בול במובן החוקי שלו, שכן לתנועה הלאומית הערבית-פלסטינית לא היה מעמד רשמי בתקופת המנדט, אלא למעשה תווית תרומה. בתווית זאת מוצגים גבולות פלסטין ותחומיה הגיאוגרפיים כפי שראתה אותם התנועה הלאומית הערבית הפלסטינית בשנות העשרים. תווית זאת יצאה לאור על ידי הוועד הפועל הערבי הפלסטיני. בתווית מופיעים מסגד אל-אקצא וכנסיית הקבר, במגמה לפנות לקהל המוסלמי והנוצרי בכדי להפגין אחדות ערבית נוצרית-מוסלמית – אחדות שהחלה לאחר הצהרת בלפור ויצרה דיכוטומיה בין היהודים לבין שאר תושבי הארץ. כותרת הבול, "פלסטין לערבים", משקפת את המסר הפוליטי בעקבות הצהרת בלפור.

8.3.1999 – גיליונית מזכרת לרגל החתימה על הסכמי אוסלו 2, ללא דמותו של ראש הממשלה בנימין נתניהו

את ההרצאה האחרונה חתם אספן בולים מהולנד, מר יאן בלוך, בנושא "תמונות מהבולאות הפלסטינית". מר בלוך סיפר על החוויות שלו מנסיעות בין בתי דואר שונים ומן הניסיונות הרבים שעשה בשימוש בבולים שונים כדי לבדוק את התקנות הקיימות לגבי בולים אלה. מר בלוך הציג דוגמאות של בולים מעזה שלא ניתנים לשימוש בדואר בינלאומי, אך עדיין בולים אלה הצליחו לעבור את תקנות הדואר ולהגיע לייעדם.

תפקידו של הבול כחלק ממערך תרבותי המשולב במכניזם של יצירת תודעה שניסתה הרשות לכונן, דבר המעלה גם את השאלה, החשובה לא פחות, מה רצתה הרשות הפלסטינית לדחוק ולהסתיר מתוך המאגר הסמלי ממנו נוצקו החומרים לבניית מערך הזיכרון הקולקטיבי.

גיליונית מזכרת שהנפיקה הרשות הפלסטינית לרגל חתימת הסכם אוסלו, 7.10.1994

ד"ר זלכונין הצביע על האופטימיות הרבה שהייתה מנת חלקם של הפלסטינים ושל הישראלים בעקבות החתימה על ההסכם ולכן שלושת השותפים מוצגים יחדיו. מספר שנים לאחר מכן, בחתימת הסכם "אוסלו 2", ראש הממשלה דאז בנימין נתניהו כבר לא הוצג על הבול. זוהי דוגמה לשינויים הפוליטיים המתרחשים בהנהגה והתחושה הכללית בקרב הציבור.

סיקור העיתונות הבולאית בעולם

Doar Ivri – אפריל 2015

בדבר המערכת מבכה העורך את עליית התעריפים הדרסטית של משלוח החוברת בדואר. עקב בעיה דומה בארה"ב, נאלץ איגוד אספני ישראל ויודאיקה בארה"ב לצמצם את מספר החוברות השנתיות.

האגודה הצרפתית נאלצה להעלות את דמי החבר השנתיים. החלופה – הפצה אינטרנטית – לא הצליחה – כאשר רק כחמישה אחוזים מבין המנויים הסכימו לוותר על עותק מודפס בדואר (יש לציין כי גם משלוח 'שבל' התייקר השנה למן הראשון בפברואר מתעריף של 3.10 ל-4.10 ₪ לכל שליחת גיליון).

בחוברת הנוכחית ניתן למצוא גלויה אשר נשלחה בשנת 1902 בדואר הטורקי מחיפה לעיירה צרפתית הסמוכה לטולוז באמצעות הדואר הימי. הגלויה הגיעה בתוך 11 ימים. מכתב אחר, אשר נשלח מפריז לחיפה

באמצעות דואר האוויר בשנת 1939, הגיע ליעדו בתוך שלושה ימים (לשם ההשוואה, לאחרונה שלחנו ממשרדינו מכתב באמצעות שירות 'דואר 24' לביה"ס במודיעין ביום שלישי בצהריים. המכתב הגיע ביום שני בשבוע שלאחר מכן).

בין המאמרים בחוברת מצאנו מאמר בנושא "ספר התנ"ך" כפי שמופיע בפריטים בולאיים מגוונים מאת ד"ר לס גלסמן, מחקר נרחב באשר להדפסות הסדרה הזמנית של ישראל מ-1961 וסדרת מזלות (מאת מוריס דניאל מדרום אפריקה) ועוד כהנה וכהנה.

TERRA SANTA (חוברת 3-4 משנת 2014)

חוברת האגודה הבולאית לנושאי דת מאיטליה (באיטלקית). בחוברת הצבעונית ניתן למצוא בין היתר מאמר רווי חותמות אירוע בנושא חג המולד מהעיירה האוסטרית CHRISTKINDLE, מאמר בנושא פעמונים (הפעמון קשור למיסה של ליל חג המולד) וכמו כן מאמר על לוח השנה הגרגוריאני.

בתחום יודאיקה – מופיעים מספר חותמות ומכתבים קדם-בולאים וכמו כן ימצא הקורא מאמר על יום הכיפורים היהודי. גיליונות אלה – לצד מגזינים בולאיים במגוון נושאים אשר הופיעו ברחבי העולם במהלך החודשים האחרונים – יוכל הקורא למצוא בספריית ההתאחדות ולעין בהם ללא תשלום, על פי הפרטים המופיעים בעמוד הפנימי של העטיפה האחורית.

ראשיתו של דואר הרשות הפלסטינית בין השנים 1994-1997

מאת: איתמר עצמון

דוגמא למעטפה שנשלחה ביוזמתו של ד"ר ואלך, אשר בוחנת את הנהלים ודפוסי העבודה בבתי הדואר ברש"פ. המעטפה נשלחה מבית הדואר של הרש"פ בדיר דבואן (סמוך לרמאללה) עם בולי הרש"פ אל כתובת לא קיימת באירן, ו"חזרה" אל השולח והועברה לידי ד"ר ואלך

משלוח דואר רגיל, דואר רשום ושירותים מתקדמים נוספים, שליחת מכתבים עם ביול שונה ככל שאפשר, גיוון יעדי המשלוח (כמו למשל שליחת מכתבים לישראל, לארצות אחרות ולארצות ערב), וכן שליחת מכתבים תוך הפרת נהלי המשלוח – במטרה להתחקות אחר שיטות העבודה בכל סניף ואחר נהלי המשלוח. בגב המעטפות נכתבה כתובתו של הנציג ששלח את המעטפות מטעם ד"ר ואלך כדי שדברי הדואר יחזרו אליו לאחר שלא תימצא להם דרישה. בכך השיג ד"ר ואלך תיעוד בלעדי ובזמן אמת של פריטי מידע רבים, אותם אסף וגיבש למספר מסקנות.

מימוש הסכמי אוסלו א' – העברת האחריות

ר שלב הראשון של הסכמי אוסלו א' (המכונה 'הסכם עזה ויריחו תחילה'), הועברו לידי הרש"פ שטחי יריחו וחבל עזה ובשלב השני, כחצי שנה לאחר מכן, הועברו שטחי הגדה המערבית.

במסגרת מימוש הסכמי אוסלו נסגרו סניפי הדואר הישראליים שהופעלו לאחר מלחמת ששת הימים בשטחי הגדה המערבית וברצועת עזה והאחריות על הפעלת בתי הדואר הופקדה בידי הרשות הפלסטינית. במסגרת סגירת סניפי הדואר נלקחו חותמות

ה חתימה על הסכם אוסלו הראשון, תחילה בחשאי על ידי שמעון פרס ומחמוד עבאס ב-20 באוגוסט 1993, ובאופן גלוי ורשמי במדשאות הבית הלבן בהשתתפות נשיא ארצות הברית ביל קלינטון, ראש ממשלת ישראל יצחק רבין ז"ל וראש אש"ף יאסר ערפאת ב-13 בספטמבר, הפיחה תקווה וציפיות רבות בקרב נציגי הצדדים. מאז החלת ההסכם הועברו שטחי יהודה ושומרון וחבל עזה בהדרגה לשליטת הרשות הפלסטינית וכתוצאה מכך החל תהליך סגירתם של סניפי הדואר שפעלו בשטחים מטעם הממשל הצבאי והסבתם לסניפי דואר בהנהלת הרשות הפלסטינית. למן הקמתה של הרש"פ בשנת 1994 שוקד ד"ר יוסף ואלך במחקר ובתיעוד הפעילות ושגרת העבודה של בתי הדואר ברצועת עזה ובשטחי יהודה ושומרון. במסגרת כנס שהתקיים בתחילת חודש מרץ בקמפוס הר הצופים של האוניברסיטה העברית בירושלים תחת הכותרת "סיפור גדול במימדים קטנים – היסטוריה פלסטינית מבעד לבולים" (דיווח מפורט על הכנס ימצא הקורא במאמר הקודם בגיליון זה), הרצה ד"ר ואלך על תהליך מיסודו של דואר הרשות הפלסטינית בתקופת הסכמי אוסלו (1994-1997). דבריו התבססו על מחקר שיטתי ורב שנים אותו הוא עורך בתחום זה, בשיתוף פעולה עם מר משה רימר (באתר האינטרנט שהקים ד"ר ואלך בעזרתו של מר רימר בשטח זה – שכתובתו <http://www.josefwallach.com> – ניתן למצוא חומר רב בנושא, לרבות בולים וחותמות דואר, מסמכים מבתי הדואר וכמובן פרק מחקרי הדן בחומר שנאסף ובמשמעויות ההיסטוריות שניתן להפיק מהזווית הבולאית באשר לתהליך מיסודה של הרשות הפלסטינית). עם החלתו של הסכם אוסלו נבצר מד"ר ואלך, אשר למן ניצחונה של ישראל במלחמת ששת הימים בשנת 1967 החל לתעד ביסודיות ובאופן שוטף את פעילותם של בתי הדואר בשטחי יהודה ושומרון, סיני ורמת הגולן, להגיע לבתי הדואר תחת ההנהלה החדשה בשל העברת השליטה על שטחים אלה לידיה של הרשות הפלסטינית. אולם הודות לקשרים שרקם בשנים שקדמו להסכם, בייחוד באמצעות התכתבויות ערות ושיחות טלפון עם מנהלי הסניפים וביקורים מזדמנים בבתי הדואר, התנאים אפשרו לו להמשיך ולתעד את פעילותם של בתי הדואר וכך לחשוף טפח מתקופת מיסודו של דואר הרשות הפלסטינית.

במהלך ביצוע המחקר נקט ד"ר ואלך במספר שיטות עבודה על מנת להפיק את המירב בתיעוד פעילותם של בתי הדואר. הוא ביצע 'ניתוח שלאחר מעשה' של המעטפות שנשלחו בדואר הרש"פ, הן מעטפות מסחריות שעלה בידו להשיג והן מעטפות רבות שנשלחו ביוזמתו לצרכים אספניים. בין השנים 1994-2001 הוא יזם משלוח של אלפי מעטפות, תוך הקפדה על גיוון מרבי של מועדי המשלוח, שליחת מכתבים עבור מבחר השירותים הקיימים (כמו למשל

תקופת הביניים – מימוש הסכמי אוסלו א'

עם העברת ניהול בתי הדואר לידי הרש"פ נדרשו מנהלי בתי דואר והפקידים, שהפכו הלכה למעשה לפקידים הממשל הפלסטינאי, להתמודד עם העדר מלאי בולים וחומות. הרשות הפלסטינית, שנוסדה לא מכבר, לא הייתה ערוכה דיה להפעלתם של שירותי הדואר וסגירת הסניפים הישראלים שיתקה למעשה את פעילותם של בתי הדואר הפלסטיניים.

בתחילה הוצעו מספר פתרונות חלופיים על מנת להתגבר על הבעיה. באזור יריחו, למשל, נשלחו דברי הדואר באמצעות הדואר בירושלים.

אולם בניגוד ליריחו, ברצועת עזה המציאות הייתה מורכבת יותר ואפשרות מסוג זה לא עמדה על הפרק. לאחר שנלקחו מסניפי הדואר ברצועת עזה החותמות והבולים לא סופק לסניפים אלה מלאי בולים וחומות למשך כחצי שנה, עד הראשון בינואר 1995. מכיוון שבתי הדואר לא סיפקו לתושבי עזה בולי דואר, נהגו התושבים לשלוח את מכתביהם דרך מחסום ארז, בו נפתח אשנב דואר בשם 'מבוא עזה', אשר פעל עד לראשיתו של אוקטובר 1996. לעיתים התושבים אף הביאו את מכתביהם לסניף הישראלי באשקלון.

בתקופה זאת פעל בעזה ככל הנראה שירות שהציע לתושבים למסור לשליחים את מכתביהם ואלה העבירו אותם ליחידת הדואר שבמחסום ארז, תוך מתן תשלום מראש עבור תעריף השליחה בדואר ישראל וכן עמלה עבור איסוף הדואר והבאתו לנקודת הדואר. המכתבים בוילו במחסום ארז בבולים ישראליים ועברו ליעדם באמצעות דואר ישראל.

במסגרת הדיונים שהתקיימו במהלך החודשים אפריל ומאי 1994 בין נציגי ישראל ונציגי אש"פ, גובש הסכם באשר להעברת הסמכויות למתן שירותי דואר על ידי הרשות הפלסטינית, ונקבעו מספר הוראות שבכפוף אליהן קיבלה הרש"פ את האפשרות להדפיס בולים. נקבע כי ההיתר החוקי לכיבוד בולי הרש"פ על ידי דואר ישראל מותנה בכך שהבולים יישאו רק את המונח "הרשות הפלסטינית" וכי העריך יהיה נקוב במטבע חוקי מוסכם הנפוץ ברצועת עזה ובאזור יריחו.

הדואר והבולים. האיסוף נעשה על פי רוב ימים אחדים לפני המועד האחרון להעברת האחריות של בית הדואר לידי הרשות הפלסטינית, וזאת כדי לאפשר סגירה מסודרת של הסניף. מכאן, יש להבדיל בין המועד האחרון בו שימשה החותמת בפועל ובין המועד הרשמי עליו הוכרז כיום אחרון.

התאריך הרשמי האחרון לפעילותם של בתי הדואר בעזה וביריחו היה ה-17 במאי 1994, כפי שניתן לראות במעטפה הבאה, שהוכנה לצרכים אספניים. אולם כבר ברביעי במאי אספו השלטונות את החותמות מבתי הדואר.

בבית הדואר ביריחו נאספו החותמות מספר ימים לאחר מכן. בתשיעי במאי 1994 הגיע מר יצחק לרום, קצין מטה הדואר של יהודה ושומרון במנהל האזרחי, אל בית הדואר ביריחו. במקום קיבלו את פניו מנהל דואר יריחו ונציגו של הממשל האוטונומי הפלסטיני שהגיע משכם. בוצע רישום של כל הציוד שהיה בבית הדואר, המקום ננעל והמפתח הופקד בידיו של מושל יריחו.

בסיום הביקור אסף עימו לרום את החותמות של בית הדואר ביריחו, ובעשירי במאי, יום לאחר מכן, נלקח גם מלאי הבולים שהיה בסניף.

מעטפה שהוכנה לאספנים עם חותמת מהיום הרשמי האחרון לפעילותו של בית הדואר בבני סוהילה שהופעל על ידי הממשל הצבאי בעזה

מכתב מסחרי שנשלח מעזה למוסד לימודי בפילנד. המכתב בויל בבול ישראלי באשנב הדואר 'מבוא עזה' שבמחסום ארז

מעטפה מהרביעי במאי, היום האחרון בפועל בו נעשה שימוש בבתי הדואר בעזה וביריחו בחותמות הדואר הישראליות

על פי בקשתו של מר בלמה, ניתנה סקירה מקיפה של השתלשלות העניינים והובחר לנציג ה-UPU כי רשות הדואר נקטה את כל הצעדים אשר בסמכותה כדי לאפשר משלוח דואר מיוחדות הדואר של הרשות הפלסטינית. לפתרון בעיות הבולים של הרשות הפלסטינית אשר חרגו מחסמי קציר, הוצעו לרשות הפלסטינית 15 מכוונות בול, העומדות לרשותה מכוונות לשימוש.

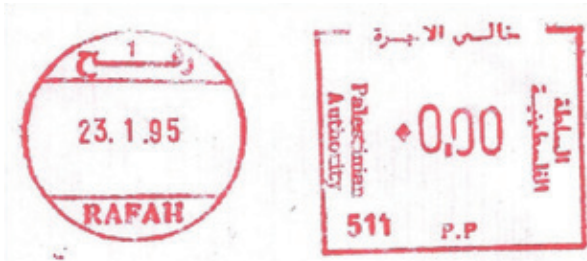
ברם, החסר טרם הופל, כיוון שלטענת נציגי הרשות הפלסטינית, הבטיח ראש הממשלה מר יצחק רבין, אישית למר יאסר ערפאת, "להכשיר" את הבולים האמורים, באמצעות "הדפסת רכב" (הטבעת הותמרת) של המטבע "Fils" על גבי המלח "Mils" המופיעה עליהם היום.

נציגי הדואר של הרשות הפלסטינית הודיעו כי, על פי הנחיות מר יאסר ערפאת, הם מנועים מלהפעיל את מכוונות הבול לפני התחלת השימוש בבולים "המוכשרים".

"להכשיר" את הבולים באמצעות 'הדפסת רכב' – מתוך תיאור פגישה (מיום 14.3.1995) של רשות הדואר עם נציגי ארגון הדואר העולמי

האפשרות הראשונה ירדה כמובן מן הפרק בשל התנגדותם של נציגי הרש"פ שיעשה שימוש בבולים ישראלים בשעה שלרש"פ ישנה האפשרות להנפיק בולים באופן עצמאי. האפשרות השנייה עוררה גם היא התנגדות, מכיוון שהעריכים הופיעו בהטבעת מכוונת הבול ביחס למטבע הנהוג בישראל.

עיון בתכתובות בין שני הצדדים מגלה כי בסופו של דבר פנה ערפאת בשיחת טלפון ליצחק רבין והוחלט "להכשיר" את הבולים שהודפסו בגרמניה באמצעות הדפסת הבול בהדפס רכב על גבי עריך ה-Mils ובמקומו יופיע עריך ה-Fils, המטבע הירדני.

הטבעה של מכוונת בול מרפיח. האפשרות לעשות שימוש במכוונות בול ירדה במהרה מן הפרק

מעטפה מבית הדואר ביריחו בתקופה שכבר הופיעו בולי הרש"פ אולם חותמות דואר לא היו בנמצא. על מנת לבטל את הבולים משימוש נוסף בוטלו הבולים באמצעות קווים ששורטטו באופן ידני. במעטפה זאת אף מופיעה תווית רישום ידנית שבה נכתב מספר הרישום באופן ידני

מעטפת היום הראשון של בול הרש"פ. הבול הוחתם בחותמת בהדפסת מכוונה שנעשתה בגרמניה. הבול מופיע לפי ערך נקוב של 500 מיל, בניגוד להסכם שנקבע בין הצדדים

לאחר בדיקה עם מספר גורמים, החלו להדפיס את בולי הרש"פ הראשונים בגרמניה, בין החודשים יוני ואוגוסט 1994.

עם הופעת הבולים התעוררה בעיה חוקית. באחד מסעיפי ההסכם נקבע כי לרש"פ לא ניתנת כל אפשרות להשתמש בסמלים מימי המנדט הבריטי, כדי להימנע מהטמעת מסר בבולים לפיו הרש"פ הינה ממשיכה היסטורית את הרצף של פלשתינה המנדטורית, ומכאן לבטא בין השורות כי היא אינה מכירה בלגיטימיות של מדינת ישראל. מכאן נקבע כי הכיתוב יהיה "The Palestinian Authority" ולא Palestine.

בתהליך הפקת הבולים אכן הוקפד לכתוב את השם בצורתו התקינה, אולם בניגוד להסכם ערכו הנקוב של הבול מתייחס למטבע המיל – שם המטבע שהיה נהוג בתקופת המנדט. בעקבות הפרת ההסכם פסל דואר ישראל את השימוש בבול ולא כיבד אותו והתייחס למעטפות עם בולים אלה כמעטפות עם בול חסר. ועדות ההתיישבות שנערכו בין הנציגים הישראליים לנציגי הרש"פ דנו בפתרונות לבעיה. היו שהציעו חזרה לשימוש בבולים הישראליים או לחלופין שימוש במכוונות בול עם גלופת הרש"פ.

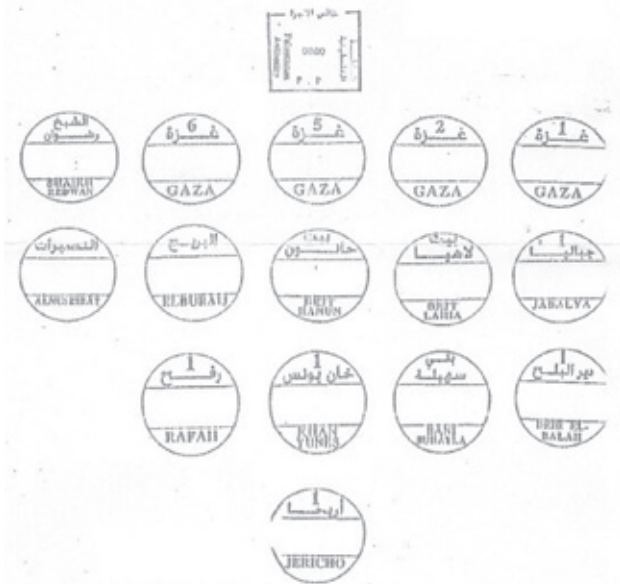
חיצול בר-מן מדינאי שנייין תקפות הבולים אינו בסמכותה של רשות הדואר אלא של הדרג המדיני. לפי חוות דעת שנתקבלה משרד החוץ, בולים אלה אינם תואמים את הסכם קציר, ומכתב מנומק בנושא זה נשלח לרשות הפלסטינית (העתק מצ"ל).

לפיכך הוצעו שני פתרונות ביניים להעברת הדואר ללא שימוש בבולים אלה:

1. חזרה לשימוש בבולים ישראליים שיימכרו לרשות הפלסטינית במחיר נמוך מערכם הנקוב, בדומה להסדר הקיים עם סוכני הדואר בארץ.
2. שימוש במכוונות בול עם גלופה של הרשות הפלסטינית. רשות הדואר תבדוק את האפשרות לספק לרשות הפלסטינית מכוונות בול בתנאים נוחים, אשר ייקבעו בין הצדדים.

מר פקאיק מדינאי כי חזרה לבולים ישראליים אינה באה בחשבון, כי היא תתקל בהתנגדות חריפה בקרב האוכלוסיה תיוודעת כי אושר לרשות הפלסטינית להנפיק בולים משלה. הוא חוזר ומבקש, איפוא, את סיוע הרשות להשגת אישור הדרג המדיני לשימוש בבולים שחונקו, למרות הפגמים אשר ודאי יתקונו במהירות הבאה, גם איכות הבולים אינה לרוחם, ויתכן שיבקשו להדפיס את הבולים בעתיד בישראל.

לשלב ביניים, הוא קיבל בברכה את ההצעה להשתמש במכוונות בול וביקש לספק להם בחקירה כ-10 מכוונות.

מסמך עם דוגמאות של כל חותמות הגשר הזמניות שהוכנסו לשימוש בבתי הדואר ברצועת עזה בראשון בינואר 1995. חותמת הדואר היא מרכיב היסוד בפעילותו של בית הדואר. הכנסת חותמת דואר לשימוש מציינת את תחילת פעילותו של בית הדואר והוצאתה משימוש מציינת את הפסקת פעילותו. תחילת השימוש בחותמת הדואר סימלה למעשה את ראשיתה של פעילות הדואר ברצועת עזה

חותמת המתכת שהוכנה בגרמניה ונכנסה לשימוש למן מרץ 1995

גלויה מסחרית שנשלחה מבית הדואר ביריחו לירדן עם בולים ישראלים. במשך מספר חודשים לאחר שהועבר מלאי הבולים לאשגבים עדיין ניתנה לתושבים האפשרות להשתמש בבולים ישראליים שנותרו בידם

צדה האחורי של המעטפה. המעטפה הגיעה ליעדה בבית הדואר בעזה לאחר תקופה של למעלה מחודשיים, וניתן לראות בה את חותמת ההגעה שהוכנסה לשימוש למן הראשון בינואר 1995. הייתה זאת חותמת זמנית שהוכנה במצרים. חותמות הקבע מגרמניה טרם הגיעו והרש"פ נקטה במאמצים רבים כדי להפעיל את השירות בראשון בינואר ולכן הוזמנו חותמות ארעיות

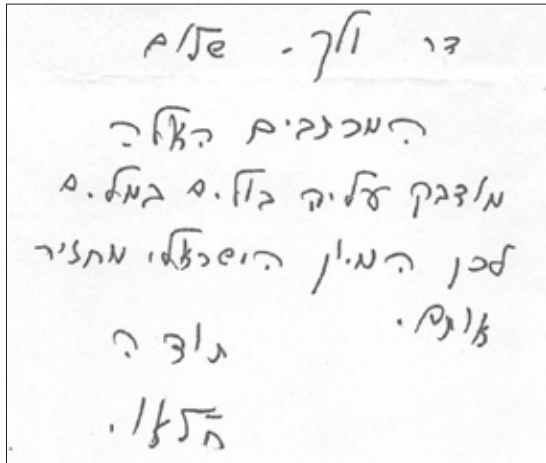
הפעלת השירות – מימוש הסכמי אוסלו א'

ראשון בינואר 1995 החלו בתי הדואר בעזה לספק שירותי הדואר על בסיס שוטף. במועד זה הוכנסו לשימוש חותמות דואר זמניות שהגיעו בהזמנה ממצרים מדגם חותמות גשר (קרויות כך משום שהתאריך משולב בתוך 'גשר' במרכז החותמת, בדומה למתכונת הנהוגה בחותמות של מצרים). חותמות אלה שימשו בבתי הדואר עד הגעתן של חותמות המתכת שהוכנו בגרמניה. במרץ 1995 החלה הפצתן של החותמות החדשות, שהיו בעלות 'חיי מדף' ארוכים יותר.

מעטפה שעברה בדואר ביריחו בתשיעי בינואר – כלומר לאחר הגעתן של חותמות הגשר ממצרים – נמצאה כשבוליה בוטלו באמצעות עט והתאריך נכתב באופן ידני, ומכאן שמועד הגעת

מעטפה מהיום הראשון לשימוש בחותמת הדואר החדשה בראשון בינואר 1995

מכתב בכתב ידו של מנהל בית הדואר ברמאללה שנשלח לד"ר ואלך לאחר שמעטפות שנשלחו בזיממו, כחלק ממחקרו וניסיונו לבחון את נהלי הדואר בפועל, הופיעו עם בולים עם ערכי המיל

החותמת ליריחו התעכב בימים ספורים. רק בעשירי בינואר ניתן לראות כי המעטפות שעברו ביריחו בוטלו בחותמות החדשות. על מנת לאפשר שבולי הרש"פ יכובדו על ידי דואר ישראל למרות הפרת ההסכם, נקטו שירותי הדואר של הרש"פ במספר אמצעים. כך, למשל, מנהל בית הדואר ביריחו קיבל לידיו חותמות גומי ידנית קטנה ועליה חקוקה המילה FILS, והיה עליו לדאוג שלאחר ביול המכתבים יוחתמו הבולים בבית הדואר לפני העברתם לדואר ישראל, בשטח בבול שבו מופיע עריך המיל. הבולים לא נמכרו לתושבים כשהם כבר חתומים בחותמת הרכב אלא במצבם המקורי וההחתמה בוצעה בבית הדואר רק לאחר קבלת המכתב המבול. בשלב מאוחר יותר הודפסו הבולים במהדורה נוספת ובבולים אלה מופיע העריך התקני.

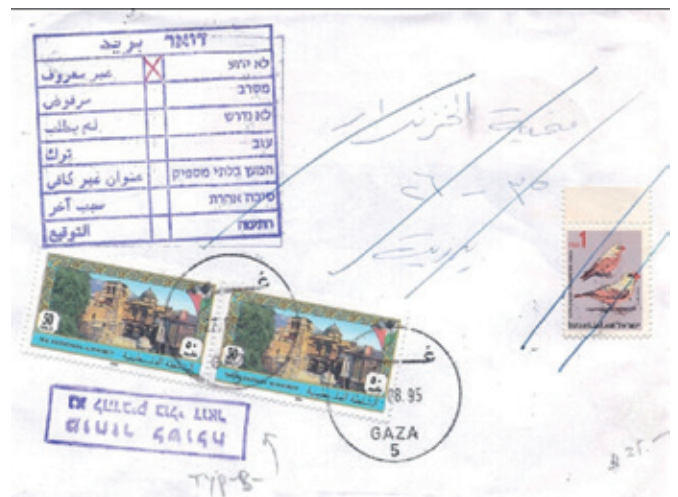

מימין, בול הרש"פ הראשון ללא חותמת הרכב ומשמאל, בול עם חותמת רכב ידנית שהוחתמה בבית הדואר עם העריך הירדני פיל. למנהל הסניף לא ניתנה הוראה להחתים מראש את הבולים בחותמת זאת, ורק לאחר בקשתו של ד"ר ואלך ניתנו לו מספר בולים תמימים עם חותמת זאת

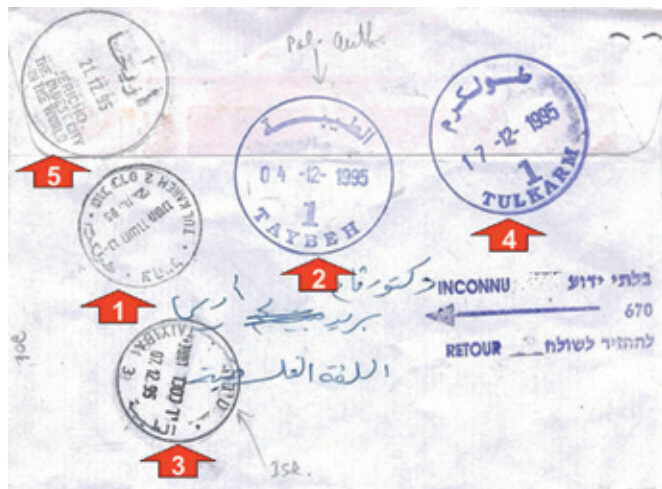

חותמת הרכב הידנית בהגדלה

מעטפה עם בולי הרש"פ עם חותמת הרכב. משמאל לבול העליון הוטבעה חותמת הרכב גם על גבי המעטפה מכיוון שההחתמה המופיע בצד השמאלי בבול הייתה דהויה

מעטפה שנשלחה עם בולים ללא חותמת הרכב והוחזרה לשולח. מתחת לבולים מופיעה החותמת "מוחזר לשולח" - נא להדביק בולי דואר" המעידה כי דואר ישראל התייחס אליה כאל מעטפה בלתי מבולית

צדה האחורי של המעטפה. החותמות מצביעות על גלגוליו השונים של המכתב. חותמת מספר 1 – מורה שדבר הדואר נשלח מסניף הדואר הישראלי בטול כרם ביום סגירתו – השני בנובמבר 1991; חותמת מספר 2 – מורה כי סניף הדואר של הרש"פ בטייבה לא איתר את הנמען; חותמת מספר 3 – מורה כי סניף הדואר הישראלי בטייבה לא איתר את הנמען; חותמת מספר 4 – מורה כי המכתב הוחזר לסניף הדואר של הרש"פ בטול כרם; חותמת מספר 5 – מורה כי המכתב הוחזר לשולח ביריחו

גב מעטפה שנשלחה מהגדה המערבית עם חותמת הגומי (הימנית בשורה העליונה) ועם חותמת הדואר החדשה העשויה מתכת (החותמת התחתונה), אשר שימשו שתייה במקביל

תהליכי מיסוד ושחיקה – פעילות שוטפת של דואר הרש"פ

בשנים הבאות הורחבו שירותי הדואר ברש"פ והחלה פעילות שוטפת של שגרה העבודה. בתקופה זאת הוכנסו לשימוש קבלות של אישורי מסירה וניתן שירות של דואר חבילות. מספר מעטפות שהגיעו לידינו, אשר כוללות חותמת עם הכיתוב MOBILE POST (דואר נע), מעידות על תכנונו של שירות דואר נע בגדה המערבית באמצעות שני קווי דואר נע, אולם שירות זה לא יצא אל הפועל.

מעטפה שכללה בולים פלסטינאיים שהציגו העתקים של בולי המנדט והיו פסולים אפוא לשימוש, עליהם הודבקו בולים חוקיים. למטה, הבולים הפוגעניים המציגים את בולי המנדט. בהצגת בול המנדט ניסו המדפיסים להתחכם, שכן על בולים אלה מופיעה המילה Palestine והערך מיל

מימוש הסכמי אוסלו ב' – הרחבת אזור האחריות

ממימוש הסכמי אוסלו ב' הורחב תחום האחריות של הרש"פ. בשמיני בנובמבר 1995 צוין היום הראשון לפעילותם של שלושים ושישה סניפי דואר בכל רחבי הגדה המערבית. התאריך המקורי לפתיחת בתי הדואר היה החמישי בנובמבר, אולם פתיחת בתי הדואר התעכבה בשלושה ימים בעקבות רצח רבין שארע יום לפני תאריך הפתיחה המקורי. בתחילה נכנסו לשימוש חותמות גומי, שנעשו ככל הנראה בייצור מקומי. במהלך החודשים פברואר, מרץ ואפריל 1996 הוחלפו חותמות הגומי בחותמות מתכת. בשונה מהמתרחש ברצועת עזה, חותמות המתכת לא החליפו את חותמות הגומי ומכתבים מהתקופה מצביעים כי שני סוגי החותמות שימשו בבתי הדואר בגדה המערבית בערבוביה.

מעטפה מתקופת המעבר, בימים בהם הועברו בתי הדואר בגדה המערבית מידיים ישראליות לניהולו של הרש"פ. המעטפה נשלחה בשני בנובמבר 1995, היום האחרון לדואר ישראל בגדה המערבית (שישה ימים לאחר מכן, בשמיני בנובמבר, החלה פעילות הדואר של הרש"פ). בצד הקדמי מופיעה החותמת הישראלית המורה על קבלת המכתב בסניף. בגב המעטפה, מופיעות זו לגבי זו חותמות הדואר הישראלית וחותמת דואר הרש"פ

חותמות לרגל חג המולד אשר הופיעו בבית-לחם בין השנים 1995-1999

פוטנציאל למינוף כלכלי. חותמות נוספות לציון אירועים מיוחדים הופיעו לרגל ביקורו של האפיפיור ב־20 במרץ 2000, לרגל ראשית המילניום השלישי (אשר הופיעו ב־31.12.1999 וכן ב־1.1.2000), לציון תחילת אירועי בית לחם (4.12.1999) וכן הופיעה חותמת לרגל ביקורו של הנשיא קלינטון ב־14 בדצמבר 1998. כמו כן הופיעו חותמות תעמולה לעידוד התושבים לקחת חלק במפקד האוכלוסין. במרוצת השנים הופיעו תוויות שונות ושירותים חדשים ופעילותם של בתי הדואר של הרש"פ הורחבה והתפתחה.

חותמות שהונפקו לרגל אירועים מיוחדים

חותמת תעמולה הקוראת לתושבים להשתתף במפקד האוכלוסין אשר הופיע על גבי מכתבים בשנת 1997. החותמות הוטבעו בירוק ובכחול

מעטפה שתוכנה להישלח באמצעות קו דואר נע,
שירות שלא יצא אל הפועל

السلطة الفلسطينية Authority Postale Palestine		مكتب البريد Service des postes Timbre du bureau renvoyant l'avis
بطاقة علم وصول خارجي AVIS de réception/paiement		خاتم GALDI
حيثما من قبل مكتب البريد المصدر A renvoyer par bureau d'origine		
اسم مكتب البريد المصدر Bureau de depot ٢٢٩٦٩١١٩		
رقم No ٨٣٥١	تاريخ الاصل 23-7-2000	تاريخ الدخول Date de depot

يرسل بالطريق المطوية جوي، بري، بحري
 A renvoyer par la voie la plus rapide (aérienne ou de surface), a découvert et en franchise de port.

يرسل الى Renvoyer a (à remplir par l'expéditeur)	
اسم على راسم sociale	اسم المرسل/ الشركة
Rue et n ٢٢٩٦٩١١٩	الشارع والرقم
Localite	المدينة أو القرية
Pays فلسطين	الدولة

מעל, אישור מסירה מבית לחם, 23.12.2000; מתחת, קבלה על משלוח
חבילה בסניף הדואר בטול כרם, 28.10.1996

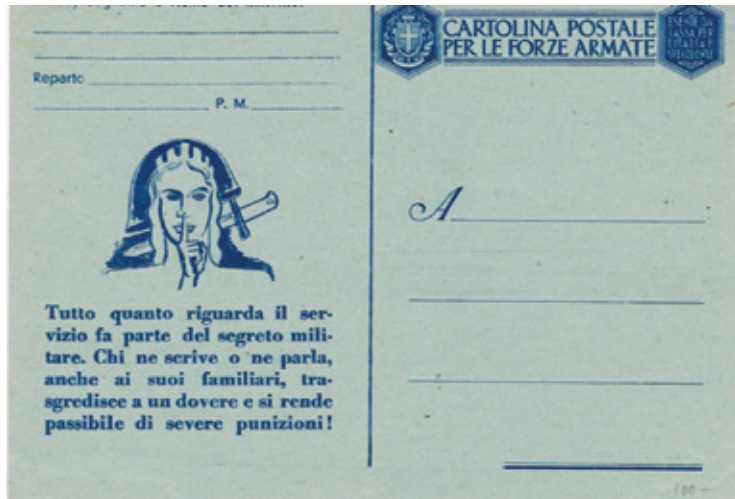
בכל אחת מן השנים הבאות הופיעו חותמות מיוחדות לרגל חג המולד בבית לחם, כיוון שבית הדואר ראה בתיירים הרבים שפקדו את עיר בחג המולד וביקשו לשלוח לקרוביהם מעטפות הנושאות בולים וחותמות לרגל החג מארץ הקודש ועיר הולדתו של ישו

השימוש בפריטי דואר צבאי בתצוגות תימאטיות

מאת: מנחם לדור

תמונה 1

תמונה 2

הימני למעלה) ולכן במקרה זה גם האיור – אשר נועד להעביר את המסר שהחייל נדרש לשמור על כללי ביטחון השדה ולהימנע משיחות שעשויות לכלול מידע צבאי רגיש – ראוי לתצוגה (תמונה 2).

דואר צבאי הוא שירות המוענק לחיילים ופוטר אותם מבילוי בשליחת מכתבים אישיים. בדרך כלל נדרש ביול לשירותי דואר צבאיים מיוחדים, כגון דואר רשום. מכאן, שרוב החומר הבולאי בתחום הוא כלילים ומסמכים למיניהם ונשאלת השאלה האם זהו חומר קביל בתצוגות תימאטיות מבחינת כללי השיפוט.

- כללי השיפוט התימאטיים (GREV, SREV) מגדירים:
 - בסעיף סוג החומר: "...בולים, חותמות, סימונים, ו/או גלויות המסמנות זכות דוארית (רשויות, צבא)"
 - בסעיף שירות דואר: "בנוסף להעברה רגילה של דואר, ישנם סוגים מיוחדים, כגון דואר שירות ודואר צבאי (פטורים מבילוי) ובכלל זה Airgraphs (שירות משלוח הדואר של חיילי החזית הבריטים) ו-V-Mail (שירות משלוח הדואר של חיילי החזית האמריקאים); דואר ימי, דואר רכבות..."
 - בסעיף מידע תימאטי: "כתובות הנמען והשולח מהווים מידע חסר ערך, אלא אם כן המסמך מצביע על זכות דוארית מיוחדת (כגון פטור מלא או הפחתה בבילוי) כתוצאה מהמקום, המצב או הסטטוס (כגון דואר צבאי, ממשלתי או דואר רשמי אחר) של אחד מהצדדים..."

ב-Thematic Commission News (גיליון מספר 7, יולי 2004) מצאנו את ההבהרה הבאה של ג'יאנקרלו מורולי, באותה העת יו"ר הוועדה התימאטית של איגוד הבולאות העולמי (FIP) והמנסח הראשי של כללי התצוגה התימאטית: "מציג הראה לי גלויה צבאית שהופקה על ידי אגודה צבאית [כגון האגודה למען החייל שלנו, מ.ל.] וחולקה לחיילים – והתבקשתי לחוות דעת".

"הפריט היה בשימוש והייתה עליו חותמת צבאית שהעידה על הפטור מבילוי (אשר בלעדיה היה צורך בבילוי). במקרה זה, רק החותמת מתאימה לצורך מתן הסברים תימאטיים (כגון "שירות רפואי צבאי" בתצוגת רפואה). לא ניתן להשתמש באיור שעל הגלויה, כיוון שמקורו פרטי, שכן אחרת, כל גלויה שעברה בדואר הצבאי תהפך לכליל. כמו כן, אילו אותו הפריט לא היה עובר בדואר (mint), הוא לא יכול לשמש לתצוגה".

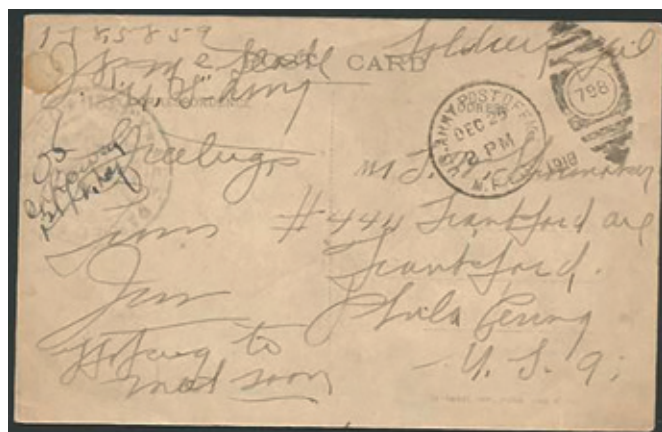
להלן מספר דוגמאות:
לפנינו דוגמה של גלויה שהוכנה על ידי האגודה למען החייל (תמונה 1).
הפטור מבילוי מוכח על ידי חותמת הדואר הצבאי. ניתן להשתמש רק בחותמת לצורך מתן הסבר תימאטי.
הגלויה הבאה הוכנה על ידי שלטונות הצבא (כפי שרשום בצד

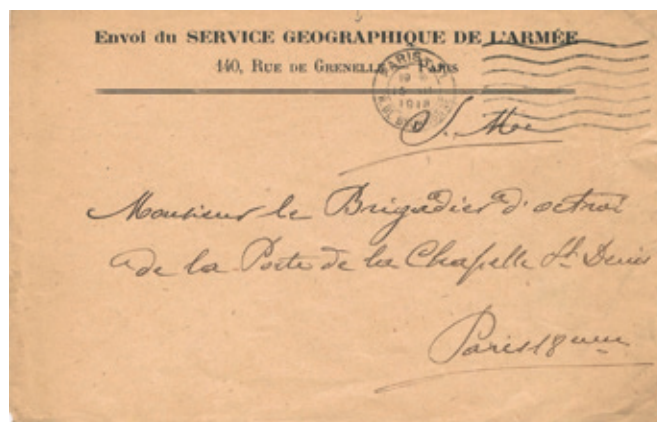
תמונה 5

תמונה 3

תמונה 6

תמונה 4

המכתב שלפנינו נשלח בשנת 1912 והשולח היה זכאי לפטור מביול כיוון שנשלח מיחידה צבאית - "חיל האוויר - המחלקה לצילומי אוויר" (תמונה 3).

גם המכתב הבא, מאת "מחלקת המיפוי הצבאית", זכאי לפטור מביול בגין ה-F.M. (Franchise Militaire) מצד ימין למעלה (תמונה 4). לפנינו מעטפת Airgraph בריטית והדף שהוכנס אליה כפי שנשלחו על ידי חיילים מהחזית לבני משפחותיהם. הפטור מביול מובן מאליו. השירות האמריקאי המקביל נקרא V-Mail (תמונה 5).

לפנינו גלויה בעיתית במקצת (תודה לד"ר הדי פייבל): זוהי גלויה "פרטית" שהוכנה על ידי הצלב האדום האמריקאי (כפי שרשום בצד האוויר, מצד שמאל למטה, ר' תמונה 6). מצד אחד, הפטור מביול הוא רק הודות לחותמת ה-Army Post Office שבחזית, ולכן (על פי מה שאמרנו לעיל) האוויר אינו חלק תימאטי. מצד שני, מאחר והגלויה הוכנה על ידי הצלב האדום האמריקאי וחולקה על ידם לחיילים, ולחיילים בלבד - כן הייתי משתמש בה באוסף על הצלב האדום או על מלחמת העולם הראשונה עם הסבר תימאטי מתאים.

זעקות מבוילות – מלחמת האזרחים בספרד כפי שהיא משתקפת בבוליה

מאת: ד"ר אלחנן ברילב

אלא שבמדינה שלא חוותה דמוקרטיה מעולם, שינוי זה היה הרה אסון. השלטון קרטע, גברו הסכסוכים הפנימיים בין חלקיו והאנארכיסטים במדינה חגגו. כדי לשים סוף למצב זה תכננו מספר קצינים לאומנים שהוצבו בצפון אפריקה הפיכה. שני גנרלים מבין הקושרים נהרגו בתאונות אוויר, ואילו השלישי, פרנסיסקו פרנקו הפך לראש הקושרים כנגד הרפובליקה הספרדית. השלטון הגרמני של היטלר שנתפס כמנוגד לשלטון המקרטע של רפובליקת וויימר היווה דוגמה לשלטון נחוש בעיני ספרדים רבים, שנתנו כתף לקושרים ברפובליקה הרופסת.

שיאה של הרגשנות החזותית מתבטא בבול המציג ילדה אשר מנסה לחמוק מציפורניו של מלאך המוות בצורת שלד של יד, שעליה תלוי צלב קרס. לידה שוכבת אמה המתה, ולפניה, יד תומכת אליה היא מנסה לחבור. הבול הונפק בשלהי 1938, כאשר מדריד הייתה במצור כבד שבסופו נכנעו הרפובליקנים

אחד האירועים המפורסמים במלחמת האזרחים בספרד היה הפצצת העיר הבאסקית גרניקה (Guernica) על ידי מטוסי הלופטוואפה גרמנים ב־26 באפריל 1937 (גרמניה הפכה לשותפתו של פרנקו). למעשה, לא היה זה אירוע נדיר: עשרות כפרים ועיירות הופצצו במלחמה ואלפי אנשים נהרגו ונפצעו. אולם מקור הפרסום של גרניקה נבע למעשה מציור שנוצר בכלל בפאריס. כחודש וחצי לאחר ההפצצה הושלם בפאריז הציור "גרניקה", מעשה ידיו של פאבלו פיקאסו, והאירוע הפך למפורסם בכל העולם. אבל אם

2

מחפשים אחר בולים מגרניקה ממלחמת האזרחים עצמה, אין הם בנמצא. גרניקה הייתה עיירה מנומנמת, ולאחר שהופצצה מרבית תושביה נפוצו לכל עבר. לא נותר מי שינפיק בולים כדי שישמשו באשנבי הדואר בעיירה.

כאשר מנתחים את ההנפקות של שני הצדדים במלחמת האזרחים, יש להפריד בין בולים המציגים דמויות מפתח שנהרגו

ולאות מלחמות היא תחום נפוץ מאז אמצע המאה ה־19 (כמו למשל בתקופת מלחמת קרים, מלחמת האזרחים האמריקנית ואחריהן). במישור המקומי היא מרתקת במיוחד, כאשר יישובים נצורים משוועים לקשר עם העולם או כאשר עולות מהם זעקות לעזרה. לנו ניסיון מועט בתחום זה, בעיקר בהנפקת בול "מדינת היהודים" במרץ 1948, בהנפקות המקומיות של נהריה וצפת הנצורות במלחמת העצמאות ובבולי קק"ל מאותה התקופה שחלקם שיקפו אירועים שונים של המלחמה. במלחמת האזרחים בספרד, שנמשכה קרוב לשלוש שנים (מיולי 1936 ועד מרץ 1939), בוצעו מאות הנפקות ארציות ומקומיות של בולים. מי שנחשף לעושר העצום של ההנפקות ממלחמה זאת בכלל ובמישור המקומי בפרט לא יכול שלא לתהות – האם היה לתושבים זמן לעשות משהו חוץ מלהילחם ולהנפיק בולים רבים כל כך?

1

מלחמת האזרחים בספרד הייתה מלחמה ארוכה, מגוונת ורבת ביטוי באומנות העולמית (בעיקר בעקבות ציורו של פבלו פיקאסו – 'גרניקה') ואותי תמיד ריתק העיסוק במלחמה זאת, כמו גם ההזדמנות לעסוק בפן הבולאי שלה. זאת ועוד, כאיש חינוך הדרכתי בעבר תלמידים באמצעות בולי דואר והחל משנת 2004 התחלתי להעביר סדנאות למורים לגבי הפעלות תלמידים באמצעות בולים, וראיתי בבולים פוטנציאל אמונות־אסתטי והיסטוריות־רבותי רב. באמצעות בולי מלחמת האזרחים בספרד מצאתי דרך לפתוח לתלמידים אשנב ואפשרות להיחשף ממקור ראשון לקורותיה של מלחמה זאת.

במאמר זה נתייחס לחלק קטן בלבד ממאות ההנפקות שבוצעו בספרד במלחמת האזרחים. כמו כן לא נתייחס לבולים חסרי ערך נקוב, שנוספו בדרך כלל לבולי הדואר על מעטפות, שחלקם כללו מסרים ויזואליים עזים. חלק מהבולים הודפסו בתנאים קשים, ולכן הציורים עליהם חובבניים.

מי שמחפש את הגורם המרכזי לפרוץ המלחמה יתקשה למצוא אותו, כיוון שמספר גורמים חברו יחדיו והביאו לחורבן האדיר במרביתו של חצי האי האיברי ולמספר הרוגים שנע על פי ההערכות בין 200,000 ל־500,000 הרוגים במהלכה. המלך אלפונסו ה־13 (המופיע בבול משנת 1930, בול מספר 1) הודח בשנת 1931 ותומכי הרפובליקה מיהרו לתפוס את השלטון.

פרנקו. בול זה לא משויך לשוב כלשהו, וניתן להבין מכך שהוא שימש למשלוח דואר בכל רחבי האזור שנכבש על ידי הלאומנים. בבול תעמולה אחר של הלאומנים מופיע חייל הנושא דגל. בבול זה נכתב "מאבק כנגד הקור, האזור הצבאי מספר 6" (בול מספר 7). החייל מזכיר בקסדתו ובצורתו הכללית חייל גרמני, שהיה כנראה המודל של הלוחמים הלאומנים בספרד. הלאומנים ניסו לשדר

9

במהלך כל מלחמת האזרחים עוצמה, ומצג שבו הערים שנכבשו שתחת ידם מתנהלות באופן מופתי. כך, למשל, בול מספר 8 מוצגת העיר בילבאו כעיר שבה הגשרים עומדים על תילם והתושבים נעים בחופשיות ברחובות.

בצד הרפובליקני היו ביטויים מגוונים ועזים רגשית הרבה יותר. בבול מספר 9 ניתן לראות אם העוזבת בניין חרב, כשבזרועותיה תינוק ובידה חבילה קטנה שהיא כל רכושה. מתחת לאיור מופיע הכיתוב "למען קורבנות הפאשיזם". בול

10

מספר 10 מציג את אימי המלחמה בצורה חזותית יותר. בבול זה מופיעות אם ובת הבוכות כתוצאה מההפצצות של המטוסים הגרמניים על ביתן. הכיתוב כולל בקשה לסייע לפליטים.

בול המציג את סוגיית הפליטים בהיבט הקשוח ביותר שלה הוא בול מספר 11. הכוחות הצרפתיים שהגיעו לסייע לרפובליקה הספרדית מציגים בבול זה את הבריחה של המשפחות מביתן הבערים. במרכז התמונה נראה איש זקן, שנאלץ לשאת על גבו חבילה כבדת משקל. גם הילד הקטן נושא חבילה, ואילו האם מחזיקה את תינוקה ומצמידה אותו לגופה. בבול מספר 12 נראה פצוע ברגלו שמאחוריו הריסות. רעייתו ובנו באו לבקר אותו, והאישה לא יכולה לעצור את

11

12

דמעותיה נוכח מראהו. זהו ביטוי ויזואלי ברור של אימי המלחמה ומצבם של חיילי הכוחות הרפובליקנים. בולים רבים הוקדשו לפליטים שבתיהם נהרסו ועליהם היה לברוח מהכוחות הלאומנים שלא חסו עליהם. שיאה של הרגשנות החזותית מתבטא בבול מספר 13, המציג ילדה אשר מנסה לחמוק מציפורניו של מלאך המוות בצורת שלד של יד, שעליה תלוי צלב קרס. לידה שוכבת אמה המתה, ולפניה,

13

בקרבות או בולים ה'משדרים' מצוקה בעקבות האבדות או לנוכח התאכזרות האויב והמצב התברואתי בישובים (אשר מתארים למעשה מצב אותנטי) לבין בולי תעמולה, שנועדו להפיח תקווה אצל הכוחות הלוחמים.

אפתח בכוחות המורדים, בפיקודו של גנרליסימו פרנקו. למעשה כמעט שלא הונפקו בולים המתארים כישלונות בקרבות אצל הלאומנים. בין אלה היו

3

בולים המתארים את חוזה אנטוניו פרימו דה-ריברה (בול מספר 2), אציל ספרדי, משורר ואיש הכוחות הלאומנים שהוצא להורג בכלא במרדד על ידי אנשי המשטר הרפובליקני ב-20 בנובמבר 1936 בגין הברחת נשק לכלא. תאריך זה הפך ליום זיכרון עבור הלאומנים בספרד עד מותו של פרנקו בשנת 1975 (הוא נפטר בדיוק ביום זיכרון זה, ב-20 בנובמבר).

בול נוסף (בול מספר 3) הונפק

4

בתחילת המלחמה, ובו נראית ילדה, אשר סובלת ממצוקה, עליה מתריע הכיתוב. רק ציור החיצים משמאל מצביע על כך שמדובר בכוחות הלאומנים. הלאומנים הרבו להנפיק בולים המתארים ניצחונות וכיבושים. כך, למשל, הוא בול מספר 4, אשר מציין שנה לתחילתה של המלחמה וכיבוש סרגוסה.

5

ה ל א ו מ נ י ם השתמשו בבול

6

רפובליקני, עם הדפס-רכב שבו נכתב בגדול "תחי ספרד!", קריאה שאפיינה את התעמולה הלאומנית. בול המציג כיבוש עיר אחרת, מלאגה (בול מספר 5), הונפק לאחר כיבוש העיר על ידי כוחותיו של פרנקו ב-8 בפברואר 1937. גם כאן נלקח בול רפובליקני עם הדפס-רכב הכולל סיסמאות לאומניות: "סייעו לספרד!", "פרנקו מגיע!".

אלא שהלאומנים לא רק מחזרו בולים לא-להם אלא הנפיקו בולים בעצמם. בבול מספר 6 נראה חייל לאומני מצדיע לגנרליסימו

8

7

כאשר מנתחים את ההנפקות של שני הצדדים במלחמת האזרחים, יש להפריד בין בולים המציגים דמויות מפתח שנהרגו בקרבות או בולים ה'משדרים' מצוקה לנוכח האויב והמצב התברואתי לבין בולי תעמולה, שנועדו להפיח תקווה אצל הכוחות הלוחמים

מסדרה בת 12 בולים אשר שימשה בדואר באזורים מוכי מוות בהם התגוררו פצועים רבים, שחופשה על הים הייתה עבורם בגדר חלום רחוק ותורלא.

בבול מספר 18 מוצגת השאיפה של הרפובליקנים להאיץ את קצב הפיתוח העתידי במדינה ובו בעת מוצג המצב הנוכחי של המצוקה. בבול זה מתואר מפעל יצרני ובקדמתו מוטלים אישה ומעליה תינוק כשהם מתים.

בין מאות הבולים המקומיים שהונפקו על ידי שני הצדדים בולט בול אשר מציג את הלחימה בעיר חירונה שבקטלוניה (בול מספר 19). במהלך סוף דצמבר 1938

18

19

וינואר 1939 הופצה העיר קשות, והאנדרלמוסיה ששררה בעיר מוצגת באופן חזותי על גבי הבול. בבול מתוארת משפחה במקלט בשעה שבה מטוסים חגים מעל העיר ופצצות מוטלות עליה.

לא רק תבוסות נחלו הרפובליקנים. הקרב בטרואל היווה דוגמה לנחישותם, אם כי בסופו לא הייתה ידם על העליונה. העיר בדרום אראגון חוותה בחורף 1937 את הקשה בחורפים שהיו במהלך המלחמה. הרפובליקנים החליטו לכבוש את העיר,

ומתקפתם החלה ב-15 בדצמבר 1937. הלאומנים הופתעו, והתגבורת לעיר איחרה להגיע בשל השלג הרב שנערם סביבה. ב-21 בדצמבר 1937 כבשו הרפובליקנים את העיר, ומיהרו להנפיק בול לציון המאורע (בול מספר 20). אלא שהתגבורת הלאומנית הגיעה בסופו של דבר, והמלחמה על העיר נמשכה עוד חודשיים, שבסופם נמנו כ-80,000 הרוגים מכוחות הרפובליקנים וכ-57,000 מכוחות הלאומנים.

אקורד הסיום של מלחמת האזרחים היה המצור על מדריד, לאחר שבינואר 1939 נכבשה קטלוניה ובירתה ברצלונה. הרפובליקנים החזיקו בעיר עד כניעתם, אבל המחיר בחיי אדם, ברעב ובמחלות כתוצאה מהמצור הוביל אותם להחליט למסור את נשקם ולהיכנע לכוחות המורדים הלאומנים.

בול מספר 21 מציג את גאוותם

20

יד תומכת אליה היא מנסה לחבור. הבול הונפק בשלהי 1938, כאשר מדריד הייתה במצור כבד, שבסופו נכנעו הרפובליקנים, והלאומנים השתלטו על ספרד כולה.

אלא שהרפובליקנים לא רק מיררו על אבדותיהם, אלא היו עסוקים גם בעידוד כוחותיהם ובהסברה כלפי העולם על האידיאולוגיות של כוחותיהם. בול מספר 14 מציג את הלחימה של הכוחות הרפובליקנים, השייכים לדיביזיה 43. הוא

14

מציג לוחמים המכוונים את נשקם באופן נחוש, ומפיח תקווה כי המלחמה נוטה כנגד הלאומנים. בול זה הונפק בשנת 1937.

שנה לאחר מכן, ב-1938, כבר היו הכוחות הרפובליקנים במצב פחות מוסדר, כפי שנראים הלוחמים בבול מספר 15. הם כבר לא לובשים מדים

15

אלא היו מעין מיליציות אזרחיות. הבול נועד להציג נחישות וקריאה ללחימה של אזרחים בכוחות הלאומנים.

מאחר שהסובייטים היו המשקיעים הגדולים בכוחות הרפובליקנים, בולים רבים מפארים את ברית המועצות ומציגים את הסיוע שהעניקה עבורם – כמו למשל מתנדבים וציוד חיוני – כדוגמה וכמופת. למשל, הצוללות שסיפקה

16

ברית המועצות, אשר הפכו עבור הרפובליקנים כלי תעבורה לדואר (למשל, בין ברצלונה לבין מינורקה, האי הצפוני באיים הבלארים,

17

שעד פברואר 1939 לא נכבש על ידי פרנקו) הונצחו בבול דואר (בול מספר 16). הצוללות ניתנו באביב 1938, כאשר הלאומנים חצו את הרפובליקה, כך שניתק הקשר הישיר בין מדריד לברצלונה, והתגבר הצורך במשלוח

דואר דרך הים והעברת הדואר בצורה מאובטחת. עצם הצגתן ככוח זמין בלחימה הייתה אמורה להרתיע את הלוחמים הלאומנים.

אלא שההסתמכות על ברית המועצות לא הייתה רק באמצעות ציוד ונשק. המתנדבים הרוסים שהגיעו ללחום בלאומנים דאגו ליצור אידיאליזציה של החיים בברית המועצות. בבול מספר 17 נראית משפחה רוסית בחופשה, משייטת בסירת מפרש. בול זה הינו חלק

כך הקיץ הקץ על הרפובליקה קצרת-הימים (אשר התקיימה כשמונה שנים בלבד) והבלתי יציבה (כיהנו בה לא פחות מ-23 ממשלות) של ספרד. העולם נכנס, זמן קצר לאחר סיום מלחמת האזרחים בספרד, למלחמה הנוראה מכל - מלחמת העולם השנייה ובתוכה שואת יהודי אירופה וחלק מיהודי צפון אפריקה. אבל על כך במאמר אחר.

הערת העורך

בדומה לאיסוף בולי "מנהלת העם" שהופיעו בסמוך להכרזת העצמאות, אשר הינו מצריך לאמת את השימוש המעשי בבולי הדואר באמצעות הצגת מעטפות שעברו בדואר אשר כוללות בולים אלה, כך גם במקרה דנן. איסוף בולי מלחמת האזרחים בספרד מצריך לאתר מעטפות אשר יהוו הוכחה לכך שבולים אלה אכן עברו בדואר ולא שימשו רק כתוויות תעמולה.

22

21

של הרפובליקנים על עמידתם האיתנה. ב-7 בנובמבר 1938 ציינו הרפובליקנים שנתיים לאחיותם בעיר באמצעות הדפס-הרכב: "שנתיים להגנה ההרואית על מדריד". הבול המקורי הונפק באביב 1938, לחיזוק ידיהם של מגניה של מדריד. אלא שמדריד נכנעה ב-28 במרס 1939, לאחר מצור מתיש מצד כוחותיו של פרנקו. הלאומנים חגגו את כיבושה של הבירה במספר בולים, וביניהם בול מספר 22. באופן אירוני, כל בולי הניצחון של הלאומנים היו למעשה בולי הרפובליקה, שעליהם מופיע הדפס-רכב אחיד: "מדריד משוחררת, 28 במרס 1939".

מספריית ההתאחדות

ספר חדש בנושא בית הדואר הצרפתי בירושלים

פרסומם של מסמכי ארכיון רבים אשר מצביעים על סכסוך חריף ששרר בין האימפריה העות'מנית לבין המעצמות הזרות באשר להקמת סוכנויות הדואר הזרות ברחבי האימפריה. המסמכים מפריכים את הגישה המקובלת אשר גורסת כי פתיחת סוכנויות הדואר הזרות נעשתה בחסות האימפריה ובשיתוף פעולה עמה. לצד זאת מכיל הספר מידע היסטורי חדש על משרדי חוץ אחרים פעלו בארץ ישראל, מטעם אוסטריה, גרמניה, רוסיה ואיטליה וכן מידע על שירות הדואר התורכי.

הספר החדש כולל בחובו 400 עמודים ונכתב בצרפתית. לפרטים נוספים ניתן לפנות למחבר הספר בכתובת הדואר האלקטרוני livnar@hotmail.fr. בעתיד נפרסם סקירה רחבה יותר עבור קוראינו שאינם דוברי צרפתית באשר לפרקי הספר ומסקנותיו של לבנת.

אחר מחקר של שנים פרסם לאחרונה רפי לבנת ספר חדש, במרכזו ניצבת ההיסטוריה של בית הדואר הצרפתי שפעל בירושלים בין השנים 1843-1914. בית דואר זה נחנך במועד חנוכת הקונסוליה הצרפתית בירושלים ביוני 1843. בשנותיו הראשונות התבסס הדואר על שירות של שליחי דואר קונסולריים ובשנת 1952 נפתחה ביפו סוכנות שליחויות של הדואר הצרפתי אשר הפעילה נתיב העברת דואר אל בית הדואר בירושלים. בית הדואר בירושלים פעל עד שנת 1880 ונפתח מחדש בשנת 1900 (בית דואר נוסף מטעם צרפת הוקם בארץ ישראל רק בשנת 1906, בחיפה). משרדי הדואר הצרפתי נסגרו כולם בראשון באוקטובר 1914, עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה.

נבירתו של לבנת בארכיונים קונסולריים ודיפלומטיים העלתה מספר מסקנות וחידושים, למשל באשר לתעריפי המשלוח, כמו גביית תעריף כפול בשליחת מכתב בכיוון ההפוך של ירושלים ליפו (רוב המכתבים הועברו מיפו, אליה הגיעו דרך הים, אל הסניף בירושלים), לצד פרטים לא ידועים נוספים על נהלי הדואר ופעילותו. לצד זאת מופיעים בספר פרטים לא ידועים באשר לפעילותם של סניפי דואר צרפתיים שפעלו במקומות אחרים ברחבי האימפריה העות'מנית, כמו בחלב, גליפולי וטריפולי.

בספר מתייחס לבנת אף למשא ומתן הדיפלומטי שקדם להסכם שהעניק למעצמות הזרות את הזכות להפעיל סוכנויות דואר בארץ ישראל. גולת הכותרת של הספר, ככל הנראה, היא

שם המקום אמנם מוזכר בתנ"ך, אך השימוש בשם הוא חילוני

מאת: פרופ' אברהם בלום

לפניכם לוח עם מספר דוגמאות למקומות בשם דן בארצות הברית, ולידם שמות האנשים שעל שמם נקראו מקומות אלה, ומה היו המעשים שעשו אשר הצדיקו שיישוב ייקרא על שמם. כל יישוב נקרא בשמו של דן אחר:

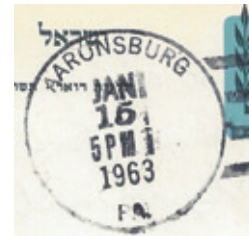
תרם ליישוב אדמות	Dan Beckwith	Danville, IL
מתיישב מוקדם ועורך דין	Daniel Walker	Danville, KY
שלושה מתיישבים מוקדמים ששם הפרטי היה דן		Danville, NH
אחד המייסדים	Daniel Sapp	Danville, OH
גנרל	Daniel Montgomery	Danville, PA
אדמירל צרפתי וקרטוגרף	Duc d'Anville	Danville, VT
מנהל הדואר הראשון	Dan Rock	Danville, WV

כנראה רק ל-Danville, VA יש קשר מסוים לתנ"ך. וויליאם בירד (Byrd) חקר בסוף המאה השמונה עשרה את אזור הגבול בין וירג'יניה וצפון קרוליינה. לדבריו, הוא הרגיש כאילו נדד מן עד באר-שבע (על פי האמור בספר שמואל ב' יז, יא "כִּי יַעֲצָתִי, הָאֶסֶף יֵאָסֵף עָלֶיךָ")

רובם המוחלט של המקומות הנושאים שם תנכי קיבלו אותו מאנשים שרצו לבטא את חשיבות התנ"ך בחייהם. אמנם ישנם גם מספר יישובים בעלי שם תנכי שאין לו שום זיקה משמעותית לתנ"ך. ביישובים ובתי דואר כאלה ובנסיבות שבהן קיבלו מקומות אלה את שמם עוסקת כתבה זאת. נוכל להבחין בין שבע קבוצות שונות:

1. יישובים בעלי שם פרטי שמקורו בתנ"ך

רוב האנשים שיש להם שם פרטי המוזכר כבר בתנ"ך, קיבלו אותו על שמו של סב, דודה או קרוב משפחה אחר, ולא מכיוון שהוריהם התלהבו מהדמות התנכית. כך גם רוב המקומות ומשרדי הדואר שנקראו על שמו הפרטי של אדם שהוזכר בתנ"ך. ברובם המכריע של יישובים אלה, שמו של היישוב נקבע לציון זכרו של אדם מודרני שהתושבים רצו לכבד (או שהיה זה מייסד היישוב עצמו או מנהל הדואר הראשון שעל שמו נקרא בית הדואר).

כך, למשל, השם Aaronsburg PA* לא נבחר כדי לפאר את אהרון הכהן הגדול, אלא נקבע לזכרו של אהרון לוי, מהגר יהודי שייסד בשנת 1786 יישוב בפנסילבניה. כאשר קיבל היישוב את שמו, הייתה זאת הפעם הראשונה בפנסילבניה – וככל הנראה בארצות הברית בכלל – שיחידה מוניציפאלית נקראה על שמו של יהודי. אהרון לוי תרם אדמות לשתי כנסיות ואפילו רכש עבורן כלים שהיו דרושים לצורך קיום הטקסים הדתיים שהתקיימו בהן.

Thora היא לא הצורה האנגלית לתורה, אלא שם פרטי סקנדינאבי לבת. פירושו של שם זה הוא דעם, כיאה לאל הצפוני תור. מקובל לכתוב את התורה (שלנו) בלועזית כ-Torah. בין השנים 1856 ו-1909 היה במדינת מינסוטה בארצות הברית יישוב קטן בשם Torah ובו גם סניף דואר. היישוב הקטן נוסד על ידי לותראנים גרמניים. ב-1909 הוסב שמו של Torah ל-Richmond.

* במאמר זה שתי האותיות שבאות לאחר הצגת הציטוט הראשון של שמות המקומות שבארצות הברית, מתייחסות למדינות שאלהן הם שייכים.

כל־ישראל מִדָּן וְעַד־בָּאָר שָׁבַע, כְּחֹל אֶשְׂר־עַל־הֵם, לְרֹב"). בִּירֹד קִרָּא לְנַחַל הַמִּקְוִי דָן. לִיד הַמִּפְלִים בְּנַחַל דָּן קָם כִּפֶּר שְׁנִקְרָא תַחֲלִילָה Wynn's Falls (עַל שְׁמוֹ שֶׁל מִיִּסַּד הַכִּפֶּר), אֲבֵל כַּעֲבוּר זֶמֶן קֶצֶר הוּחַלֵּף שְׁמוֹ ל־Danville, לְכַבּוֹד Byrd וְאִמְרָתוֹ עַל דָּן הַתְּנִכִּית.

Villejuif בצרפת היא לא עיר יהודית. במקור הייתה זאת Villa של רומאי בשם Juvius (אולם ב־Judenburg באוסטריה הייתה בימי הביניים קהילה יהודית, ועד היום בולט בסמל העיר הכובע שהיהודים היו חייבים לכבוש על ראשם). דוגמא נוספת היא השם Zelah. השם Zelah לא נגזר משם העיר המקראית צלע שבהרי בנימין, מקום קבורתם של שאול ויהונתן, אלא היא מילה בשפת קורניש, שעדיין נפוצה בקצה הדרומי של אנגליה, שמשמעותה *מקום יבש*. Ono Rural Station שבקליפורניה קיבלה את שמה בתקופת הבהלה לזהב מפועלים סינים, שעבדו שם במנהרות. הם בוודאי לא שמעו על העיר התנכית אונו. כל היתר – סינית. באוסטרליה יש יישוב בשם Mincha. גם כאן, אין מדובר בקורבן שהוקרב בבית המקדש, אלא בביטוי של ה־Aborigines שפירושו *תרנגול־הודו*.

ישנם בולאים אשר כללו ברשימת היישובים בעלי השמות התנכיים גם כאלה שנקראו על שמו הפרטי של אדם נערץ שלא היה לו שום קשר לתנ"ך. Yair Davidiy, המייצג את תפישת המורמונים, טוען כי אין לשכוח את ההשגחה העליונה. כאשר נותנים למישהו שם, יתכן מאוד שנותן השם עצמו לא יודע שההשגחה האלוהית היא שכיונה אותו. אותו דבר עשוי לקרות כאשר נותנים ליישוב שם פרטי שמקורו בתנ"ך.

2. ביטויים משפות עתיקות שנשמעים כאילו הם לקוחים מן התנ"ך

ישנם שמות של יישובים שמקורם בביטויים משפה עתיקה אך הם נשמעים כמו שמות מהמקרא. כך, למשל, ליישוב Jerichow שבגרמניה אין קשר ליריחו. מקורו של המושג הוא ממילה סלאבית עתיקה ומשמעותו מבצר. בגרמניה יש גם כפר בשם Israelsdorf וגם לזה אין כל קשר לישראל. המקום נקרא על שמה של האלה הנורדית Isern Hel. לכפר זה אין משרד דואר.

חותמת העיר Judenburg. כפי שניתן לראות, הדמות המופיעה בסמל שבצד השמאלי עוטה על ראשה את 'כובע היהודי'

כמו כן, לשם Manasha WI אין כל קשר לשמו של השבט המקראי מנשה אלא מקורו משפת השבט האינדיאני Winnebago ופירושו אי. שמו של המקום Sailam שבהודו לא בא מהשם "שלם" (Salem) – שמו של המלך המקראי 'שלם' ואחד משמותיה הקדומים של ירושלים – אלא מביטוי בסנסקריט שפירושו *מקום שמסביבו הרים*.

את דברי הדואר בחותמת החג כבר לא עומד לרשותה ולא נמצא לו תחליף. זה היה תירוץ חלש, שכן כבר בשנת 1937 התחילו בשווייץ להשתמש במשרדי דואר מתנעים. החל מ־1997 משרד הדואר בבית לחם מכין מדי שנה מעטפת חג מולד מיוחדת, ועליה בול צדקה לטובת הנוער (Pro Juventute). הבול מוחתם בחותמת הזזה לצירוע שעל המעטפה.

כאשר כתבתי ב־1956 למנהל הדואר של בית לחם שבברן וביקשתי לדעת מניין קיבל המקום את שמו התנכי, הוא העביר את שאלתי להנהלת הדואר ומשם הגיע המכתב לארכיון של קנטון ברן. ההיסטוריון שלהם כתב לי שאין להם מסמכים רלבנטיים, אך מכיוון שלאוכלוסייה המקומית אף פעם לא חסר דמיון, ומכיוון שאנשי המקום עניים שנאלצו לבקש נדבות (betteln גרמנית), יש להניח שכך הגיעו לשם Bethlehem.

ב־1993 החליטו הנציגים של הדתות השונות בשווייץ (נוצרים, יהודים, מוסלמים, בודהיסטים והינדו) להיפגש במועדים קבועים סביב "שולחן עגול של תרבויות".

זה היה לא מיקרי שהחליטו לעשות זאת בבית לחם השווייצרי, וב־2014 נחנך בבית לחם זה *בית הדתות*. כמו כן Saul באנגליה לא קיבל את שמו ממשפחת Saul (שאלו). חושבים שמקור השם היה *sallow* או *willow*.

3. שמעו משהו ונתנו לו שם תנכי

Ararat VA ו־Ararat NC הם כפרים שכנים, אבל הם שייכים לשתי מדינות שונות. האינדיאנים משבט הסאורה, שחיו באררט שבווירג'יניה, היו סבורים שהר מקומי מוציא צלילים מוזרים שנשמעו כמו *ratratra*. הלבנים חשבו שהכוונה לאררט. את השם אררט נתנו גם לנחל שעבר בכפר. Ararat NC, הכפר מעבר לנחל, שייך כבר לקרוליינה הצפונית, אבל גם שמו הוא אררט, וגם במקרה זה שם הכפר מבוסס על בעיית שמיעה. האגדה מספרת ששני אחים צדו נברנים משני הצדדים של הנחל. אחד צעק לשני "Do you have ar-rat?", אך האנשים מעבר לנחל הבינו אררט – וכך נקבע שם הכפר.

Solomon KS נמצאת בעמק Solomon ושניהם מהווים שיבוש של *Salmon*, אבל שם זה לא ניתן להם מפני שבנהר יש הרבה דגי סלומון, הקרויים על שמו של המלך המקראי. מקום זה קרוי על שמו של *Salmon*, האדמיניסטרטור הצרפתי של האזור, שאז היה עוד תחת שלטון מלכי צרפת. Jordan IA נקרא על שמה של משפחת Jordon ולא בשל נהר הירדן.

אחד הרובעים של ברן, בירת שווייץ, נקרא Bethlehem. לקראת חג המולד ב־1956 החליטה הנהלת הדואר של שווייץ להשתמש בחותמת מיוחדת עם מלאך כסמל החג. כך עשו גם בארבע השנים הבאות, ובכל פעם בחרו בסמל אחר. בנובמבר 1961 הודיעה הנהלת הדואר שהיא כבר לא מסוגלת לחזור על הנוהג, מפני שהמקום שבו החתימו

4. שמות דו־ערכיים

ספרדית בית לחם נקראת Belen, ועל פי רוב חושבים שהמקום הנושא שם זה קיבל אותו בעקבות בית לחם המקראית שביהודה. לא כך במקרה של Belen MS. עיר זו זכתה בשם בלן לזכר הקרב ליד ה־Belen Gates – שערי העיר במקסיקו־סיטי, שם ניצח הצי האמריקאי את המקסיקנים. גם Valparaiso IN קשור יותר למלחמה מאשר לגן העדן. שם העיר נבחר כדי לכבד את דייוויד פורטר (Porter), שנלחם עם הצי של ארצות הברית ליד Valparaiso אשר בצ'ילה.

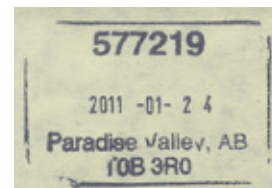

7. Oh, No!

ח ציאת שם מתאים ליישוב ולאוכלוסייה שלו, תוך שכנוע המצביעים באסיפה הכללית, עלולה להיות מטלה מורכבת. לפנינו תרגום הסיפור המתאר כיצד Onoville NY קיבלה את שמה (על פניו על שמה של העיר המקראית אונו), כפי שגברת מרלין פראנק (Marilyne Frank), מנהלת הדואר האחרונה של Onoville, כתבה לי בשנת 1967:

"ישנה אגדה כיצד Onoville קיבלה את שמה. לפי מיטב ידיעותיי זו האמת, כי אני חייית כאן כל חיי ואף פעם לא שמעתי הסבר אחר. לפני שנים רבות, במאה הקודמת, היישוב היה מרכז מצליח של מנסרות עצים. בסביבה היו מספר אתרים של מנסרות, והנסרים נהגו לבוא העירה כדי לקנות אספקה ואלכוהול. כך קיבל היישוב את השם Jug Point (נקודת הכד). עם הזמן, אנשי העיר חשבו ששם זה מאוד לא מכובד, והם זימנו את האסיפה הכללית, בכדי לבחור שם חדש. הציעו שמות רבים, וכל פעם כאשר עלה שם, היו צעקות: "Oh, no!". בסוף, ביאוש, החליטו לקרוא ליישוב O-no-ville ושם זה נשאר עד היום". לסיפור יש סוף עצוב. כעבור מספר שנים בנו באזור סכר (Kinzua Dam) ורוב היישוב – לרבות בית הדואר – הוצף.

לפי מסורת מקומית, Paradise CA זכה לשם זה, המתאים כמובן לצדיקים גמורים בלבד, אחרי שבימי הנהירה אחרי הזהב הייתה שם מסבאה בשם Pair o' Dice.

5. בחירת שם היישוב כפרסומת

ח בר בתקופת ההגירה המוקדמת לאמריקה הצפונית, במאות השמונה-עשרה והתשע-עשרה, קראו סוחרים קרקעות זריזים לחלקות אדמה שהם רצו לשווק, בשמות כמו, Paradise, Goshen או Canaan (גן עדן, ארץ גושן וארץ כנען – במיוחד למהגרים דתיים שזכרו שבת"ן אזורים אלה נחשבו כמשגשים ופריים מאוד). כך נהגה גם ה-Land Company שבקנדה, כאשר שיווקה את ה-Paradise Valley באלברטה.

ב-1933 החליטו תושבי Elston, פרוור של בריסביין באוסטרליה, לשנות את שם היישוב ל-Surfers' Paradise, כי "שם זה קל יותר לשווק".

6. קיצורים משונים בשמות של יישובים

ש מו של היישוב Bethal בדרום אפריקה איננו שיבוש של בית אל, אלא צירוף של שמות שתי האחיות Alida Naude ו-Elisabeth du Plooy. לפי המסורת המקומית, גם השם של Samaria MI מהווה צירוף של שני שמות וללא קשר לשומרון. אנשים היו אומרים "Let's go to Sam and Mary and sing".

NEGEV HOLYLAND STAMPS

- מתקיימות מכירות פומביות פעמיים בשנה
- המעוניין בקטלוג מתבקש לפנות אלינו
- מעוניינים תמיד בחומר למכירות פומביות או לקניה
- ISRAEL, INTERIM, BRITISH MANDATE, OTTOMAN PERIOD, JUDAICA
- AUCTION ARE HELD TWICE A YEAR

Please write for a catalogue
Ask about special low vendor commission rates.
P.O.Box 8101 — TRENTON NJ 08650 USA
E-mail: LEADSTAMP@VERIZON.NET
Phone: 609-456-9508

חדשות היודאיקה

מאת: אריה לין

אחד, עם תמונה שכבר הופיעה בעבר על גבי בולי זיכרון מברית המועצות.

בלוקסמבורג – בול לציון השואה

המדינה הקטנה לוקסמבורג הנפיקה לאחרונה גיליונית זיכרון צבעונית, רבת פריטים וסמלים מן השואה. בגיליונית שישה בולים, כשבכל אחד פרט אפייני מן השואה,

תמונה 2

לרבות אנדרטת הזיכרון לזכר השואה. בבולים אלה מופיעים המוטיבים המרכזיים של השואה, כמו למשל קרון רכבת לאושוויץ המגיע לשער מחנה המוות הידוע לשמצה, גדר תיל, מגן דוד ועוד (תמונה 2).

ברוסיה – גיבורי המלחמה

בצמד בולים מרוסיה (תמונה 3) שהוקדשו למלחמת העולם השנייה ניתן לראות דיוקנאות של שני גיבורים – מרינסקו ואוסיופוב – שאינם יהודים אבל ייכללו באלבומי יודאיקה, שכן בשביל המפריד בין שניהם הודפסה מודעה המעודדת גבורת מלחמה, בחתימתו של מפקד השיטת היהודי **ישראל איליץ' פיסנוביץ'**. הגיליונית הוקדשה לגיבורי המלחמה בים.

תמונה 3

שבעים שנה למלחמת העולם השנייה בסימן של יום הניצחון (ה־V.D.)

נו מציינים השנה שבעים שנה לסיומה של מלחמת העולם השנייה (1945-2015). בשל המאורע מיעטו השנה מדינות שונות בעולם בהנפקת בולים לציון השואה, ובמקום זאת הונפקו בולים רבים לציון יום הניצחון (ה־V.D. – Victory Day) (תמונה 1).

בבולי הרפובליקות לשעבר של ברית המועצות ניתן לראות כי יום הניצחון נחוג מדי שנה בשנה בטקסים מרהיבים, והשנה הגדילו הרוסים לעשות ובבולים אלה מוצגת עוצמתה של רוסיה באופן בולט ביותר, בבחינת רמז למדינות המערב, שיש להם "סיבה לדאגה", על רקע ההתפתחויות הפוליטיות האחרונות. ברוסיה נערך השנה מצעד ניצחון, כפי הנראה הגדול ביותר שהיה עד כה. ה־V.D. (יום הניצחון) ידוע בארצות ברית המועצות לשעבר בשם דִין פּוֹבֵדִי וְהוּא זֹכֶה לְכָבוֹד בְּלִי רָגִיל של המשטרים הפוסט קומוניסטים, לרבות אזרחי המדינות. במצעד במוסקווה, בכיכר האדומה, הופיעו המונים מיד לאחר תום המצעד הגדול והמרהיב, כשבידיהם צילומים מוגדלים של קרובי משפחה אשר נפלו למען המולדת. על פי הערכות הופיעו בכיכר האדומה כמיליון וחצי תושבים עם צילומי יקיריהם בידם. בתחום הבולאי לא בולטים נושאים חדשים שטרם הופיעו בעבר. הופיעו בולים רבים עם דגש לשמות של המקומות ששוחררו לאחר המלחמה, או צילומים של מצעד הניצחון הראשון אחרי המלחמה, בהם מוצגת יחידה של הצבא האדום כשהיא מחזיקה בדגלי הצבא הגרמני עם החוד כלפי הקרקע, כסמל ל'חזקה' על הקרקע וניצחונם על הצבא הגרמני. בול כזה הופיע השנה בבילורוסיה, יותר מפעם

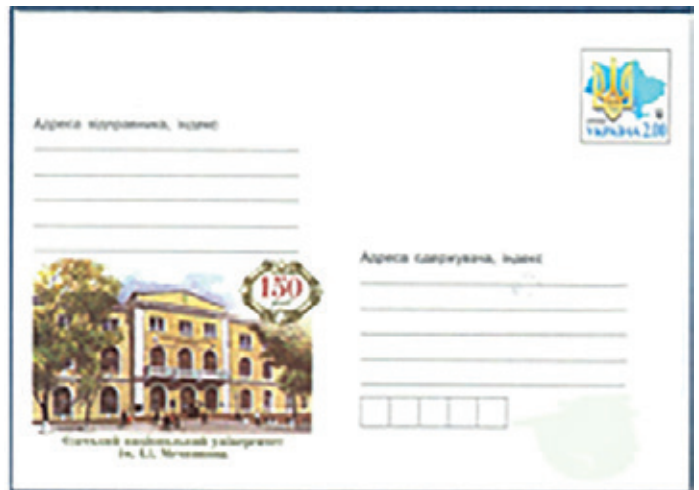

תמונה 1: גיליונית "יום הניצחון" של קזחסטן. משמאל למעלה, שריפת דגלים

באוקראינה – בול חדש לזכרו של המדען היהודי איליה מצ'ניקוב

ב עוד שבתקופת הקומוניסטים הופיעו ברוסיה פריטים רבים המנציחים את שמו של המדען איליה מצ'ניקוב, זה מספר שנים שברוסיה, או ליתר דיוק ברפובליקות לשעבר של רוסיה, לא הופיע פריט בולאי כלשהו המוקדש למצ'ניקוב, רופא וביוולוג רוסי, חתן פרס הנובל לפיזיולוגיה או לרפואה לשנת 1908.

עתה הופיעה איגרת מאוירת עם בול מודפס (תמונה 4), בצורת 'כליל' ועליה תמונה ידועה מן העבר, של בניין האוניברסיטה ע"ש מצ'ניקוב באודסה. האיגרת הופיעה ב־13 במאי 2015.

תמונה 4

בולי אוקראינה לזכר מלחמת העולם השנייה הוקדשו, כמו ברוסיה, לגיבורי המלחמה.

בולים לציון יום השנה לאושוויץ

ב 27 בינואר השנה הופיעו באורוגוואי שני בולים לציון יום השחרור של אושוויץ – ה־27 בינואר 1945 (תמונה 5). כידוע מחנה ההשמדה אושוויץ שוחרר בידי הסובייטים שהקדימו בהרבה את שחרורם של שטחי כיבוש אחרים.

דואר אורוגוואי הקדיש שני בולים לזכר המאורע, אשר הופיעו בצורת גיליונית זיכרון חריגה. בול אחד מציג את שער המחנה עם גדל תיל בהבלטה ואילו בבול השני מופיעה תמונתה של ניצולת השואה אנה לינוקור בֶּנְקֶל, אשר נקלטה לאחר המלחמה באורוגוואי.

אנה היא ילידת פולין, אזרחית אורוגוואי שנפטרה בשנת 2006 במונטה וידיאו, שם התגוררה. אנה הייתה פעילה מאוד בזיכרון השואה, הקימה את "מרכז השואה" של מוטבידיו ואף כתבה ספר על היותה באושוויץ.

ביתה סיפרה עליה: "היא נולדה בפולין והייתה מעבירה שיעורים

תמונה 5: מעטפת היום הראשון עם שני הבולים

לדורות החדשים בנושא השואה לאלפי תלמידים. עיניה היו משדרות אושר ושמחה אולם היא לעולם לא שכחה את משפחתה אשר הושמדה על ידי הנאצים, הוריה ואחיה הצעיר."

אנה עצמה לא זכתה לראות את הבול עם תמונתה, אולם משפחתה זכתה בכבוד שאינם קיבלה מממשלת אורוגוואי, הודות למפעלה החשוב.

תודה על תרומת בולים לנוער

למרסל מורגנשטרן,

ירושלים

לזהר זילברפרב תל־אביב,

לזכרו של זאב זילברפרב ז"ל

לדני רשף, תל־אביב

ליוחנן מירז, ראשון־לציון

לדקל חדד ירושלים, לזכרו

של דב מרגלית ז"ל

למשפחת פרופ' אורי קדיש

ז"ל, כפר סבא

למשה קול, קיבוץ להב

ליצחק רייך, נתניה

לגב' ישראלה קולסקי

אשדוד, לזכרו של יהושע

קולסקי ז"ל

לדן פורמן, רחובות

למנחם באר, קיבוץ גניגר

למועדון בולאי באר־שבע

לזאב גליבוב, אנגליה

ללריה טל הראל, תל־אביב,

לזכרו של אביה מיליה

פונג'י ז"ל

ליצחק ברק, ראשון־לציון

לרוני רייבר, תל־אביב,

לזכרם של יעקב רייבר
וברטי פרוינד ז"ל

לתקווה לוינסקי, תל־אביב

לקרן איילה וחביבה טבנקין,

קרית גת

לדרור מדמוני, רחובות

למאיר הדרי, קיבוץ גל־און

לקלמן ברי־אילן, חיפה

לשמוליק פרץ, הוד השרון

לאגודת בולאי, רחובות

לרחל לייקוביץ, לזכרו של

משה ברונשטיין וסופה

לייקוביץ ז"ל

לאבנר לוי, כפר סבא

לאיל עיני, רחובות

לצבי סימון, רועי אנטמן,

רמת השרון

לידיעות הקיבוץ גב' שירלי,

תל־אביב

לאריאל ברנט, שדה רבורג

ליעקב גור, קרית ביאליק

לטוביה ציזנר, רעננה

תודה על תרומת ספרים לספרייה

למיכאל פיינבורג, בת"ם

למועדון בולאי באר־שבע

מחנה New Palestine

מאת: אלכסנדר זולבסקי ז"ל*

בתקופה שלאחר שוך הקרבות של מלחמת העולם השנייה, פעלו ארגונים אלו במרץ, וכ-120,000 יהודים פליטי מלחמה וניצולים נשלחו בדרך בלתי-לגלית לארץ ישראל דרך זלצבורג, וכ-50,000 דרך איטליה

(Joint Distribution Committee), סוכנות סעד הפליטים של האו"ם (UNRRA) וכן הצבא האמריקאי, אשר סייעו במתן כספים לצרכים האלמנטריים של היהודים אשר שהו במחנות הפליטים. בידי מצויה מעטפה שנשלחה ב-6.10.1947 על ידי מיטל שוורץ (Mitel Schwarz) מזלצבורג. שמו של שוורץ מופיע בגב המעטפה, לצד כתובתו: Salznurg – Parsch, camp New Palestine Austria, US Zone. המכתב נועד ל-J.M. Scheiner, רחוב חרמון 30 חיפה, פלשתינה. על המעטפה הודבקו שלושה בולים אוסטריים משנת 1945, בסכום של 1 שילינג ו-90 גרוש, והיא נשלחה בדואר אווירי. המכתב עבר צנזורה אמריקאית, כפי שניתן ללמוד מן החותמת הכחולה של הצנזור: MILITARY CENSORSHIP /3365/ CIVIL MAIL. לאחר שעברה את בדיקת הצנזורה, הודבקה המעטפה במדבקה שקופה שנכרכה בצדה השמאלי, אשר כללה את הכיתוב OPENED BY MIL. CEN. CIVIL.

מאחר שמעולם לא שמעתי על מחנה העונה לשם "New Palestine", התחלתי במסע חיפוש נרחב אחר נתונים לגביו. מסתבר שבאוסטריה לאחר המלחמה היו מחנות עקורים (Displaced Persons) רבים. בין המחנות הנוספים שיועדו ליהודים ניתן למנות את מחנה יהודה, בית ישראל, בית ביאליק, ו-"New Palestine", בהם שהו ניצולים יהודיים אשר המתונו לנסיעתם לארץ ישראל. מחנה New Palestine היה ממוקם ביישוב קטן בשם Parsch, בקרבת

אלכסנדר זולבסקי ז"ל

בשנת 1945, עם סיום מלחמת העולם השנייה, שהו באוסטריה אזרחים זרים רבים שניצלו מתופת המלחמה, אשר שהו באזור שהוחזק על ידי האמריקאים. בין אזרחים אלו היו ניצולי המחנות, שבויי מלחמה מפולין, סרביה, אוקראינה וצרפת וכן פועלים שעבדו בעבודות כפייה אצל הגרמנים. בין אזרחים אלו נמצאו גם יהודים, למרות שכ-90% מיהודי אירופה המזרחית הושמדו. שינויי הגבולות שנערכו במדינות האירופאיות לאחר

המלחמה, הגירוש והאנטישמיות שריחפה באוויר, העצימו את רצונם של יהודים רבים מאירופה המזרחית, ומפולין בפרט, לנסוע לארץ ישראל ולהתחיל את חייהם מחדש. באותם הימים הייתה ארץ ישראל מושא כיסופם של יהודים רבים שניצלו מההשמדה ונותרו בין החיים. אולם, מאחר והארץ הייתה נתונה תחת שלטון המנדט הבריטי, מנעו הבריטים את כניסתם של מהגרים יהודיים לארץ ישראל.

על מנת לעקוף את חוקי ההגירה הנוקשים שקבעו הבריטים באשר להגירת היהודים לארץ, החלו מספר ארגונים יהודיים בפעילות מחתרתית מואצת שנועדה לאפשר ליהודים לממש את רצונם ולהיכנס לארץ ישראל. בתקופה שלאחר שוך הקרבות של מלחמת העולם השנייה, פעלו ארגונים אלו במרץ, וכ-120,000 יהודים פליטי מלחמה וניצולים נשלחו בדרך בלתי-לגלית לארץ ישראל דרך זלצבורג, וכ-50,000 דרך איטליה.

תנועת "הבריחה" פעלה כבר בסוף מלחמת העולם השנייה במטרה לסייע ליהודים שניצלו מהמחנות בצעדיהם הראשונים בעולם החדש, ולסייע בהעברתם מאוסטריה לארץ ישראל. בין ארגונים אלו פעל ארגון הצדקה היהודי הג'וינט (American Jewish

* אלכסנדר זולבסקי (1935-2014), מוכר לקוראי מגזין 'שבל' הודות לסדרת מאמרים אודות פריטים בולאיים ממחנות הריכוז והמעבר משנות מלחמת העולם השנייה, אשר התמיד לכתוב במסירות וברגישות רבה למן שנת 2006 ועד מותו ב-18 בדצמבר 2014. זולבסקי, אספן בולים אשר חווה על בשרו את מוראות השואה, שם לו למטרה להעלות על הכתב סדרת מאמרים אשר שופכים אור על הלך הרוח במחנות הריכוז והמעבר. באמצעות שימוש בדברי דואר שנותרו ממחנות אלה וניתוחם, חשף דרכם וזויות נוספת מהמחנות והיטיב לדלות מהם פיסות מידע היסטוריות בעלות ערך.

מלבד מאמריו ל"שבל" נהג זולבסקי לכתוב לעיתונים בולאיים פולניים וכן כתב הומורסקות המשקפות את רוח ידיעותיו, אנושיותו ורגישותו הרבה. המאמר שלפניכם, אשר נכתב לפני שנים אחדות וטרם פורסם עד-כה, משקף את עבודתו הבולאית, אותה ניתן למצוא בגיליונות 'שבל' מהשנים האחרונות. יהי זכרו ברוך.

מאחר שמעולם לא שמעתי על מחנה העונה לשם "New Palestine", התחלתי במסע חיפוש נרחב אחר נתונים לגביו. למעשה זה היה זה מחנה עקורים שהיה ממוקם ביישוב קטן בשם Parsch, בקרבת זלצבורג, ופעל כבר מסוף 1945

במחנה לא שהו יותר מ-463 דיירים, אשר התגוררו בו בין דצמבר 1945 לבין אפריל 1947. במחנה זה שכנו בעיקר יהודים פולנים. חיי המחנה היו מאורגנים ומסודרים. פעלה בו ספרייה, התקיימו ערבי תיאטראות והודפס "עיתון מחנה". לא עלה בידי לגלות מה היה תאריך הפסקת הפעילות במחנה, אולם המכתב העומד ברשותי מגלה כי הוא עדיין עמד בעינו באוקטובר 1947, עת נשלח המכתב מהמחנה לארץ ישראל.

זלצבורג, ופעל כבר מסוף 1945. כיום יישוב זה מהווה חלק מהעיר זלצבורג. המחנה כלל שלושה בנייני לבנים ושלושה צריפי עץ, ובסך הכול הוא הכיל 183 חדרים לכ-431 דיירים.

...

מאה שנה לייסודו של גדוד נהגי הפרדות

מאת: אריה לינדנבאום

אשר יילחם על אדמת המולדת. הוא יצא ממצרים כשהוא מאוכזב בדרכו ללונדון, לנסות בכל זאת לשכנע את השלטונות הבריטים להקים יחידה צבאית יהודית לוחמת. באותה העת נותר טרומפלדור באלכסנדריה וראה בחיוב את עצם הקמתו של הכוח העברי במסגרת הצבא הבריטי, כיוון שראה בכך את ראשיתו של גוף לוחם, צעד חשוב במאבק להכרת הבריטים בזכותם של היהודים לבית לאומי בארץ ישראל, מה שנודע מאוחר יותר כ"הצהרת בלפור" אשר הוכרזה בשני בנובמבר 1917.

מעטפת היום הראשון של הבול לציון מאה השנים לגדוד נהגי הפרדות, פרי מכחולם ועיצובם של טוביה קורץ ואסנת אשל

בחדש אפריל השנה ציינו מאה שנים להקמתו של גדוד נהגי הפרדות של ציון, וב-14 באפריל הנפיק השירות הבולאי בול המוקדש לציון המאורע. מי ששומע כיום על פעילותו של גדוד נהגי הפרדות משווה אותה, מן הסתם, לחיילות האספקה והתובלה של ימינו. על פניו ניכר כי תפקידם של חיילי הגדוד היה שולי ומשני, אולם יש לזכור כי חייליו פתחו את הפתח לשילוב היהודים בצבא הבריטי ולהקמתם של הגדודים העבריים.

גדוד נהגי הפרדות של ציון (Zion Mule Corps, או בקיצורו ZMC) היה יחידה צבאית אשר פעלה במסגרת הצבא הבריטי בימי מלחמת העולם הראשונה (1914-1917). עם פרוץ המלחמה גירשו התורכים רבים מתושביה של ארץ ישראל אשר החזיקו באזרחות זרה ושסירבו לקבל אזרחות עות'מנית. רבים מהמגורשים רוכזו במצרים, אשר הייתה בימים אלה תחת השלטון הבריטי, ובעיקר באזור אלכסנדריה, ביניהם זאב ז'בוטינסקי ויוסף טרומפלדור, אשר גורש מארץ ישראל. משאת נפשם של ז'בוטינסקי וטרומפלדור הייתה להקים גדוד לוחם אשר יסייע לבריטים במאמץ המלחמתי בכיבוש ארץ ישראל, אם כי רעיון זה לא עמד כלל על הפרק מבחינת הבריטים באותה העת. הבריטים היו מוכנים לשותף חלק קטן מן המגורשים כמתנדבים בגזרת הדרדנלים, ככוח עזר בתובלת האספקה, במסגרת יחידת תובלה של פרדות.

ז'בוטינסקי לא היה שבע נחת מהצעתם של הבריטים, שכן ראה בכך סטייה מן הרעיון המקורי – הקמת כוח יהודי צבאי לוחם

גדוד נהגי הפרדות הוחזר למצרים. פטרסון עזב בשל מחלתו וטרומפלדור נתמנה כמפקד הגדוד עד לפירוקו. לעלילות טרומפלדור נוסף כי לאחר פירוקו של הגדוד התגייסו ביוזמתו מחדש כמאה ועשרים לוחמים מחיילי הגדוד והצטרפו אל גדוד קלעי המלך ה-38 בבריטניה הגדולה והם היו היחידה העברית הלוחמת הראשונה במסגרת הצבא הבריטי.

גדוד נהגי הפרדות של ציון היה, הלכה למעשה, היחידה הצבאית הראשונה שהורכבה כולה מיהודים ושפתה הייתה העברית, לאחר כ-1,800 שנים מאז תבוסתם של הכוחות היהודיים שלחמו כנגד רומא במרד בר כוכבא. 'בית הגדודים', המופיע על מעטפת היום הראשון של הבול החדש, נמצא במושב אביחיל (צפונית לנתניה) ופועל כמוזיאון ההתנדבות היהודית לצבא הבריטי בשתי מלחמות העולם. המוזיאון, אשר הוקם בשנת 1961 על ידי יוצאי הגדודים היהודיים שלקחו חלק בצבא הבריטי במלחמת העולם הראשונה, מציג בין היתר את סיפורו של גדוד נהגי הפרדות והיותו הבסיס להתפתחות הגדודים היהודיים הראשונים.

מעטפה מבוילת מאת טרומפלדור מימי שירותו בגדוד העברי

T⁰³

Talia Stamps

Moshe Ahraim Awad - American Philtelist Member No. 220304

נייד: +972-52-3315322, טל: +972-3-7301142
moshe.aharon39@gmail.com

קונה ומוכר בולי ישראל, שנתונים, מעטפות מיוחדות, גיליונות מיוחדים, מעטפות וגיליונות גנריים, תוויות סימה, בולי זרזן שונים, אלבומיות ודפי מזכרת.

Selling and buying Israeli stamps, year collections, special covers and sheets, generic covers and sheets, Cima labels, phosphor stamps, albums for souvenir leaves, and souvenir leaves.

בראשון באפריל 1915 רוכזו כ-650 מתנדבים יהודיים מתוך הפליטים שבמצרים כשבראשם הקולונל הבריטי (אירי) ג'ון פטרסון. לשלישו (הסגן שלו) מונה יוסף טרומפלדור, אשר היה בעל ניסיון צבאי עשיר מהחזית הרוסית-יפנית, שם איבד את ידו השמאלית.

במלחמת רוסיה-יפן התפרסם טרומפלדור כגיבור המצטיין בקור רוח והוא זכה באותות הצטיינות. בשנת 1904 נקטעה ידו של טרומפלדור אך הוא בחר לחזור לחזית והועלה לדרגת רב סמל וקיבל את עיטור צלב גאורגיוס הקדוש. מאוחר יותר, לאחר שובו מהשבי היפני קיבל טרומפלדור דרגת קצונה ואות הצטיינות מידה של הצארינה של רוסיה אשר העניקה לו יד תותבת כמתנה.

בהיותו בשבי היפני היה טרומפלדור בין 1,739 השבויים היהודיים, מתוך כשבעים אלף שבויים רוסים. הוא גילה פעילות רבה בקרב השבויים היהודיים ובעיקר בתחום הציוני, שם ייסד אגודה ציונית בשם "בני ציון השבויים ביפן".

גדוד נהגי הפרדות, אשר הוקם במצרים, עבר תקופת אימונים קצרה וצורף כבר באותו החודש כגדוד נהגי הפרדות לכוח הלוחם הבריטי שהונחת בחופה הדרומי של גליפולי בים האגאי בחלקה התורכי של תורכיה.

התורכים, אשר נלחמו על אדמתם בחירוף נפש, הסבו אבדות רבות לפולשים הבריטים. כישלונם של הבריטים בפעולה זאת הביאה לנסיגתם ולפינוי גליפולי בראשון בינואר 1916.

בתקופה הקצרה היחסית בה פעל הגדוד נרשמו בקרב חייליו הישגים ניכרים במילוי התפקיד, עם קורבנות מעטים בלבד (תשעה הרוגים וכחמישים פצועים).

עדכון קטלוג בולי ישראל

בקטלוג מופיעות העמודות הבאות: מספר קטלוג, ערך נקוב, ארבעה מחירים לפי מצב הבול (לא חתום עם שובל, חתום עם שובל, לא חתום בלי שובל, חתום בלי שובל).

14/4/2015

50 שנה לנמל אשדוד ASHDOD PORT 50TH ANNIVERSARY

2.15	8.60	8.60	8.60	4.30	2348
נח	נח	נח	נח	נח	מי"ר
	10.60				

16/12/2014

הצהרת כורש THE CYRUS DECLARATION

4.15	16.60	16.60	16.60	8.30	2345
נח	נח	נח	נח	נח	מי"ר
	18.60				

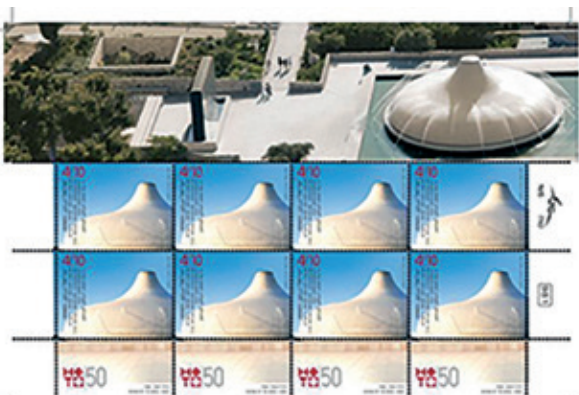
14/4/2015

50 שנה למוזיאון ישראל THE ISRAEL MUSEUM JERUSALEM - 50TH ANNIVERSARY

2.05	8.20	8.20	8.20	4.10	2349
נח	נח	נח	נח	נח	2350
2.05	8.20	8.20	8.20	4.10	2351
נח	נח	נח	נח	נח	סדרה
6.15	24.60	24.60	24.60	12.30	מי"ר
	26.60				

הבולים הודפסו בגליון מקושט של 8 בולים ו-4 שבילים. ראו להלן:

14/4/2015

יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל התשע"ה MEMORIAL DAY 2015

1.10	4.40	4.40	4.40	2.20	2346
נח	נח	נח	נח	נח	מי"ר
	6.40				

14/4/2015

100 שנה לגדוד נהגי הפרדות של ציון ZION MULE CORPS 100TH ANNIVERSARY

5.90	23.60	23.60	23.60	11.80	2347
נח	נח	נח	נח	נח	מי"ר
	25.60				

7/5/2015

ישראל גרמניה – הנפקה משותפת, 50 שנה ליחסים הדיפלומטיים
ISRAEL – GERMANY JOINT ISSUE, 50 YEARS OF
DIPLOMATIC RELATIONS

2353
מי"ר
7.40 ₪
14.80 ₪
14.80 ₪
14.80 ₪
3.70 ₪
16.80 ₪

תוויות ביול

11/2/2015

משפחת הפסיוניים
PHASIANIDAE

תב82 2.20 ₪* 8.00 ₪

* דוגמת העיצוב: ללא ערך נקוב (2.20 ₪), השירות הבולאי החל להפיץ את התוויות בערך נקוב של 1.80 ש"ח, לפני העלאת התעריפים למכתב רגיל בארץ בראשון בפברואר ל-2.20 ש"ח. עם העלאת התעריפים סופקה התוויות עם הערך הנקוב שבתוקף מחדש למעוניינים.

14/04/2015

חגלה
ALECTORIS CHUKAR

תב83 2.20 ₪* 8.00 ₪

* ללא ערך נקוב (2.20 ₪)

14/4/2015

שדות המחר – תערוכת אקספו 2015, מילאנו
FIELDS OF TOMORROW EXPO 2015, MILANO

2352
מי"ר
6.50 ₪
13.00 ₪
13.00 ₪
13.00 ₪
3.25 ₪
15.00 ₪

ניתן לרכוש במשרדי התאחדות בולאי ישראל

תשלום במזומן, בהמחאות אישיות,
בהמחאות דואר או ב-PAYPAL.
לא מקבלים תשלום בכרטיסי אשראי.
נא להוסיף דמי משלוח.

1. קטלוג בולי ישראל 1948-2012 – 20 ש (10 ש לחברי הב"י), המחיר כולל דמי משלוח.
2. הגדה בולאית לפסח – מהדורה ב' – 40 ש (35 ש לחברי הב"י).
3. ספרות באנגלית של תולדות הדואר בתקופת המעבר בישראל, 1948:

- א. כרך II – חלק 1 – Jerusalem and Safad – 200 ש. (180 ש לחברי הב"י).
- ב. כרך II – חלק 2 – Nahariya, Rishon Le Zion, etc – 220 ש. (200 ש לחברי הב"י).
- ג. כרך III – Israel Foreign Postal Links – 100 ש. (80 ש לחברי הב"י).

4. חוברת "תולדות הדואר של ארץ ישראל" באנגלית:

- א. HPLH 119-120
- ב. HPLH 121-122
- ג. HPLH 123-124
- ד. HPLH 125
- ה. HPLH 126-127
- ו. HPLH 128-129

מחיר כל חוברת 90 ש, לחברי הב"י 20 ש בלבד.

5. דפי מזכרת המופקים על ידינו לרגל תערוכות בולים וכנסים שנתיים, ראו דוגמאות בצדי המודעה – 60 ש (55 ש לחברי הב"י).

6. חוברות קודמות של "שביל" – 5 ש לחוברת, כאשר חוברת מס' 1 – 50 ש.

7. עודפי ספרות מהספרייה – קטלוגים "מיכל" מהדורה או שנים אחרות, בולאות ארץ ישראל במצב טוב, קטלוגים של מכירות פומביות של אוספים מפורסמים, קטלוגים של תערוכות קודמות בארץ, חוברות מחו"ל וכד', הכל במחירים נוחים.

14/4/2015
חותמת יום הופעה
יום הזיכרון לחללי מערכות
ישראל

7/4/2015
חותמת אירוע
יריד הבולים דיזינגוף סנטר
אפריל 2015

3/3/2015
חותמת אירוע
יריד הבולים דיזינגוף סנטר
מרץ 2015

17/2/2015
חותמת אירוע
הכנס ה-80 של החברה
הישראלית לכימיה

11/2/2015
חותמת יום הופעה
משפחת הפסיונים

14/4/2015
חותמת יום הופעה
הצהרת כורש

14/4/2015
חותמת יום הופעה
100 שנה לגדוד נהגי
הפרדות
של ציון

14/4/2015
חותמת יום הופעה
50 שנה לנמל אשדוד

14/4/2015
חותמת יום הופעה
שדות המחר

14/4/2015
חותמת יום הופעה
50 שנה למזיאון ישראל, ירושלים,
ירושלים

בולי תל אביב (י. צחור) בע"מ TEL-AVIV STAMPS (Y. TSACHOR) LTD.

מכירה על פי הצעות מחיר בכתב (Mail Auction)

מוקדמים * מנדט * מנהלת העם * דאר עברי
ישראל * חו"ל * יודאיקה * גלויות * ספרים
קטלוג מאויר חינם

Web: telavivstamps.com • E-Mail: tastps@gmail.com

ת.ד. 16218 תל אביב, טלפון: 03-5226294, פקס: 03-5245088

14/4/2015
חותמת יום הופעה
תווית חגלה

למכירה

ניתן לרכוש עותקים קודמים של "שובל"
במחיר של 5 ש"ח האחד + דמי משלוח.

(גיליון מספר 1 – 50 ש"ח. מספר גיליונות אינם יותר במלואי)

בולי מידן ראובן

קונה ומוכר בולים
בולי ישראל, שנתונים,
תוויות קלוסטרדורף, סימה ובולי זרחן שונים

טל' נייד: 052-8301265

אליק רינק

בולים ומטבעות

קונה ומוכר

רח' הס 4 פינת אלנבי 35, ת"א ת.ד. 4124,

טל. 03-6297192, פקס. 03-5255131,

מען: 03-5227922

מוטי ברש בולי דיזינגוף

בולים – ישראל וח"ל – מכירה, קניה, הערכה
מטבעות ושטרות אלבומים ואביזרים
המבחר הגדול בארץ!!

דיזינגוף סנטר ת"א חנות 420,

טל/פקס. 03-5251552,

דוא"ל: motib51@smile.net.il

אוספים – איתן בר-ארז

הערכה ושמאות, תיווך ומכירה פומבית של אוספים באינטרנט,
קניה ומכירה לפרטיים

סניף ירושלים: בניין כלל חנות 325, רח' יפו 97 י"ם, טל': 02-6259638

פתח-תקווה: ברנדה 58 פ"ת, טל': 03-9337024

נייד: 052-5974151

**Talia
Stamps**

Moshe Aharon Awad

Mobile: 972523315322

Telephone: 97237301142

moshe.aharon39@gmail.com

Member of Israel Philatelic Federation
Member of Association of Israel Stamps

American Philatelist Member No. 220304
http://www.delcampe.net/stores/awad

Selling and buying Israeli stamps, year collections,
special covers and sheets, generic covers and sheets,
Cima labels, phosphor stamps, albums for souvenir leaves,
and souvenir leaves.

בולי כחול לבן

Blue White Stamps

קונה, מוכר, מחליף, מכירה פומבית, אביזרים, בולים, מטבעות ושטרות.

רח' המלך ג'ורג' 6 (ירידה מאלנבי), ת.ד. 23257 תל-אביב 61231

טל': 03-5281023, 03-5015496, פקס: 03-6521145

Email: info@bwsegal.com

רומנו בית מכירות

למכירה בולי אנטרטיקה, פוקלנד, סאוט-ג'ורג'יה,
נושאים, ציפורים, אוניות, אומנות וכדור-רגל.
ניתן לעשות הזמנה בדאר.

סוכנות בלעדית לאביזרי בולאות LINDNER

מען 03-5463664, ת.ד. 23274, חנות 03-5282790

*** חנות מקוונת ***
משלוח בדואר רשום

חדש ב- בית טוב

אינדקס נושאים לאוספים תמטיים

האתר www.bait-tov.com ימצא בשבילך את הסדרה החסרה לך בכל נושא

- כנס לאתר, עבור לכבירת ולחיפה על דגל ישראל

- לחץ אינדקס נושאים ובחר נושא מהרשימה

- בנוסף בחר מהרשימה "שוכני ישראל" את היישוב שלך ותופיע

ת.ד. 2275 בת-ים 59121 טל/פקס: 03-5535313

בולים בחבילות לפי נושאים ולפי מדינות, בולי ישראל, חותמות, אלבומים

בולי גלעדי

בולי ישראל, ח"ל, נושאים ויודאיקה,
הופיע מחירון בולי ישראל 2013
בולי הרשות הפלסטינית

מבצע:

מנורת פוספור לבולי ישראל – 150 ש"ח

יבוא אלבומי IMPORTA והוויד

רח' אלנבי 76 ת"א קומה ב' טל: 03-5163871

טלפון סולארי: 054-5390225; אימייל: giladistamps@gmail.com

מרכז הבולים

מתמחים במקדמים, מנדט, מנהלת העם
ובולי ישראל, טעויות, תוויות מכל הסוגים,
זרחנים בולי ח"ל לפי חלוקה למדינות ונושאים

נציג בלעדי של DAVO-MICHEL

אלנבי 94 תל-אביב (במרתף)

טל: 03-5605755; פקס: 03-5605430

email: stamps.center@gmail.com

הספריה הבולאית

של התאחדות

בולאי ישראל

הספריה הבולאית של התאחדות בולאי ישראל פתוחה

לקהל הרחב ביום ה' בלבד בשעות 12:00-18:30

(ללא תשלום)

השאלת ספרים, קטלוגים, מגזינים וציילומי תצוגות –

לחברי ההתאחדות. עיון במקום – לקהל הרחב.

רח' פינסקר 2, תל-אביב, קומה א',

טל': 03-6295547

הישגי המציגים הישראליים בתערוכת הבולים האירופאית "לונדון 2015" ובאליפות האירופאית לבולאות נושאת באסן שבגרמניה

בחדש מאי התקיימה תערוכת בולים אירופאית בלונדון שהסתיימה ב-16 במאי, בה שפט מרדכי קרמנר (שהיה גם נציג ישראל), ובה הגיעו המציגים הישראליים להישגים המרשימים הבאים:

- **אוסף אלכסנדר** - "דואר טורקי בארץ ישראל 1841 עד 1918" - 92 נקודות, מדליית זהב.
- **איתמר קרפובסקי** - "דואר זר בארץ ישראל 1850 עד 1914" (חמש מסגרות) - 88 נקודות, מדליית מוזהבת גדולה.
- **ד"ר לס גלסמן** - "תולדות הדואר של ירושלים: התקופה הקדם בולאית" (מסגרת בודדת) - 73 נקודות, מדליית כסף.
- **ד"ר אדי ליבו** - "רומניה, דואר חוצה גבולות: ממלחמת קרים עד הקמת איגוד הדואר העולמי" - 90 נקודות, מדליית זהב.

בתערוכה הוצגו גם תשעת האוספים התימאטיים אשר זכו באליפות אירופה לבולאות נושאת שנערכה שבוע קודם לכן באסן שבגרמניה (כל אחד בקטגוריה שלו וכן אלוף האלופים), לרבות האוסף של לורנס פישר.

התערוכה באסן שבגרמניה

הישגי המציגים הישראליים באליפות אירופה לבולאות נושאת

שבוע לפני התערוכה בלונדון התקיימה, כאמור, באסן שבגרמניה אליפות אירופה בבולאות תימאטית (אשר נערכת באופן קבוע במקום אחת לשנתיים). השנה הוחלט שהתערוכה באסן תוכרז כחלק התימאטי של תערוכת לונדון. התעודות והמדליות שקיבלו הזוכים היו זהות לאלה של לונדון.

בתערוכה באסן שימש ד"ר יהושע מגר כחבר בצוות השופטים ולקחו בה חלק שלושה מציגים ישראליים, אשר

הגיעו להישגים ראויים לציון - כולם הגיעו לניקוד גבוה יותר מאשר בתחרויות קודמות ברמה זאת:

- **יורם לוביאניקר** - "שחמט כמשחק מלחמה" - 85 נקודות, מדליה מוזהבת גדולה.
- **יצחק ברק** - "תולדות התעופה" - 87 נקודות, מדליה מוזהבת גדולה.
- **לורנס פישר** - "הבית הלאומי היהודי - המאבק להישרדות" - 92 נקודות, מדליית זהב.

בתערוכה זאת הוצגה תצוגתו של פישר לראשונה בהיקף של שמונה מסגרות. הציון שלו השתפר בחמש נקודות, והוא זכה לראשונה במדליית זהב. מכיוון שתערוכה זו כאמור הייתה חלק מאליפות אירופה נבחרו מנצחים בשמונה קטגוריות שונות. פישר ניצח בקטגוריה של "היסטוריה וארגונים" ואוספו נשלח לתצוגה בתערוכת לונדון, בה הוצג מבלי שנשפט מחדש.

בתחרות הישירה בין מנצחי תשע הקבוצות (המנצחים של כל אחת משמונה הקטגוריות וכן אלוף האלופים), זכה פישר במקום הרביעי - הישג ישראלי מכובד מאוד, בייחוד בהתחשב בנושא שבחר להציג - והצגתו על אדמת גרמניה.